

Ціна 2.50 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XL

ЖОВТЕНЬ — 1989 — OCTOBER

№ 476

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса «Нових Днів»:

NOWI DNI

P.O.Box 400, Stn „D“
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Засновник і редактор 1950-1969 П. К. Волиняк

Видає Спілка „НОВІ ДНІ“ з обм. відповідальністю
Мар'ян Дальний — головний редактор
Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Дмитро Кислиця, Олексій Коновал.

Тимчасовий Адміністратор і Оголошення — Ада Горгота

Second Class Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney

Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION — РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$25.00

U.S.A.: \$23.00 US

OVERSEAS — ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ

\$23.00 American or equivalent

Avio — \$50.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA — АВСТРАЛІЯ:

Mr. A. Komar, 62 Cullford Ave.,
Klemzig 5087, S.A. Australia

GR. BRITAIN — ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.
London W. 11, England

U.S.A. — СПОЛ. ШТ. АМЕРИКИ:

Чікаго і околиці:

Mr. D. Hrushetsky, 2635 Spruce Street
River Grove, Ill. 60171, USA

Бостон і околиці:

Mrs. L. Dijak, 115 Connel Dr.
Stoughton, Mass., 02072, USA

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Ганна Черинь — ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ	1
Ганна Черинь — КОРОТКА АВТОБІОГРАФІЯ	2
Оксана Д. Ашер — ПОЕТИЧНА МОВА МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ ...	5
Леся Богуславець — СПРАВЖНЯ ЛЮБОВ (оповідання)	10
Святослав Гординський — ЩЕ ПРО АРХИПЕНКА	11
Юрій Мошинський — МЕРТВА НАТУРА	14
Леся Танюк — В ОБОРОНІ КУЛЬТУРИ	15
Раїса Галешко і Леся Танюк — НА ЧОМУ СТОІТЬ «МЕМОРИАЛ»	17
Петро Яцик — ВИКОНАЙМО НАШ ОБОВ'ЯЗОК	22
М. Тисянський — 50-ЛІТТЯ ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ	25
Іван Жегуц — 30-ТІ РОКИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ	27
xxx — ДУМА ПРО ЗАКАРПАТТЯ	29
Таня Гук — ПІД ГАРЯЧИМ СОНЦЕМ ЕСПАНІЇ	30
Ф. Малиновський — КРОНБОРК	32
Петро Жарина — ПОБУВАВШИ НА ЛІТЕРАТУРНОМУ ЯРМАРКУ...	33
Ада Горгота — ПЕРЕБУДОВА (гумореска)	36
С. Новицький, В. Шиприкевич, Л. Дончук, Б. Сенчук, Надя Стефанська і інші — ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39
Л. Богуславець — ЗУСТРІЧ З ДМИТРОМ ПАВЛИЧКОМ	40

На першій сторінці обкладинки: **Популярний клівський квартет «Явір»**. Сидять (зліва): Вол. Дідух і Роман Іванський (музичний керівник); стоять: Євген Пруткін, Валентин Реус і Ол. Харченко (мистецький керівник). Всі члени «Явора» — народні артисти України і лавреати Премії Т. Шевченка. Створений у 1966 р. «Явір» має в своєму репертуарі 150 пісень і з великим успіхом виступав цього ювілейного року в Києві, Львові, Тернополі і Луцьку. На жаль, Канаду (Вінніпег, Торонто) відвідав квартет у серпні з досить обмеженим і, назагал, застарілим репертуаром. Чому?

- Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.
- Статті з поданими іменами авторів не конче висловлюють погляди редакції.
- Незамовлених матеріалів редакція не повертає.
- Редакція не відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, наука, мистецтво, суспільне життя

З АНТОЛОГІЇ «НОВИХ ДНІВ»

Ганна ЧЕРІНЬ

ВИБРАНІ ПОЕЗІЇ

Із книжки «Crescendo» (1949)

СЛИВА ЗАЦВІЛА

Білим цвітом вдяглася слива,
 Наче та наречена до шлюбу.
 А чого ж я така щаслива?
 Ти ж мені не сказав, що любиш...
 Лиш сказав, що не бачив давно вже
 Надвечір'я такого чудового
 І що вчора, додому прийшовши,
 Ти заснути не міг ще довго...
 То чого ж я така щаслива,
 Повна радісних мрій і сили,
 І вже хочу й собі, як слива,
 У пелюстки вдягтися білі?

*Громадський Комітет міста Торонта під
 патронатом Комітету Українців Канади,
 відзначатиме Величавим Концертом —*

175-РІЧЧЯ

ВІД НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

*29 жовтня 1989 року,
 о 4-ій годині по полудні
 в Рой Томсон Гол.*

В програмі виступатимуть хори:

*«Діброва» — «Прометей» з Торонта,
 Митрополічий «Прометей» з Філадельфії,
 і Симфонічна Оркестра.*

Диригенти: Михайло і Павло Дябоги.

*Квитки до набуття: Арка — Квін,
 Арка Вест — Блур.*

*До масової участі всіх запрошує —
 Громадський Комітет.*

УРИВОК З СИМФОНІЇ

... Пісня тихо пливла, як лебідь
 У вечірній ясній годині...
 І зійшов на спокійнім небі
 Молодик, наче скибка дині.

Тільки врзались враз фанфари
 І літаврів громи потужні —
 Насувались зловіщі хмари,
 Стало холодно, сумно й тужно.

Хмари місяця з'їли скибку.
 Ніч нечутно підкралась, як злодій —
 І маленька, тоненька скрипка
 Заблудилась у лісі мелодій.

Ліс від тіней став вдвоє густіший —
 І куди вона далі ітиме?
 І заплакала скрипка невтішно,
 Як мала безпорадна дитина.

ГОДИННИК

Вітер у парку безлюднім свистав,
 Стежки, вимітав, як віником,
 У нас від цілунків горіли уста,
 А серце було годинником.

І певно тому час так швидко тікав,
 Що бились серця так швидко нам...
 А плечі укрила нам ковдра м'яка.
 З пухнастого снігу виткана.

ЛЮБИСТОК

Ми сьогодні знов удвох з тобою
 За село ходили — понад став.
 Як спочити сіли під вербою,
 Ти зітхнув і стиха запитав:

— Пам'ятаєш? — зорі, як намисто,
 Розсипала нічка над селом.
 Пам'ятаєш — зеленів любисток
 У садку твоєму під вікном.

(Уривок із одноіменної поеми)

На вечерю кличе мати з ганку —
Ні в садку немає, ні в дворі...
— Знов вечерять буде на світанку!
І всміхнулась мати до зорі.

Бо відчула рідна — в тім любистку
Щастя одинак її зустрів.
Мабуть, скоро приведе невістку,
Молоду хазяйку у дворі...

Вже давно немає з дому звісток,
Тільки ворон криче на біду...
Пам'ятаєш, Галю, той любисток
У твоїм замріянім саду?

— Пам'ятаю все, мій любий хлопче,
Та хоч где нас рідна сторона —
Поки ворог той любисток топче,
Доти нам судилась чужина.

СТАРЕЦЬ

Тихо в двері стукає, несміло,
І, вказавши на беззубий рот,
Добирає слів, щоб зрозуміти:
«Бітте, фрау, етвас хлеба, брот!..»

Подивилась — уніформа драна.
Вицвіли ефрейторські значки,
На щоці не зажила ще рана —
І рукав порожній, без руки.

Промайнули враз думки недобрі:
Може за сплундровані міста
Разом із медаллю «за хоробрість»
У боях ці рани він дістав...

Це ж тоді, коли нахабні «гості»
Панували в рідному селі,
Ми, немов в ярмі, ходили в «ості»
По німецькій проклятій землі.

По очах не можна розібрати:
Майбуть, не одного він убив.
Той, що бив в обличчя мого брата,
Теж такі мав очі голубі.

Тільки що ж, як українське серце
Незлостиве зроду і м'яке.
Вже пройшло — хоч сердься, хоч не сердься,
А у нас заведено таке:

Чи, бува, у хаті хліба досить,
Чи, трапляється, й для себе мало, —
Та ніколи старцеві, що просить,
Українці ще не відмовляли.

Ну, який тепер із нього воїн?..
Вже йому й не вдержати рушниць...
І шматок, розкравши надвоє,
Подаю

німецькому

каліці.

Американський психолог Майкл Арчі побував у багатьох країнах з метою вивчення типів національних темпераментів. Він встановив: під час розмови де жестів найменше вдаються фінни, а найбільше мексиканці.

Вітри зрадливі, паморозь осіння,
Нестерпний жаль — усе злилось в одно...
Розсипалось в усі краї насіння,
Пшениці української зерно.

Взяли з собою свій талан і розум,
Бо інше ворог вже давно забрав —
Та скарб в хустині білій — наш чорнозем —
Несли крізь фронт і марива заграв.

Тому прийшлося в Канаді поселиться,
А той пішов у Бразилійський степ.
Часом важка була чужа земля,
Та потом полили — і хліб росте.

І сталось чудо: грудка чорноземна
Родючою зробила цілий лан!
Неначе сила, дивна і таємна,
Принесений на серці талісман.

Якась тому причина невідома,
Що на убогій, пісковій землі
Зродив нам хліб такий, неначе вдома,
На чорноземній вдобреній землі.

Коли ж уже про збіжжя говорити,
Понад усе найбільш відзначить слід —
Ростуть нам добрі українські діти,
Чорнозему того найкращий плід.

Чорнозем чудодійно гоїть рани,
Дає город, і хату, і поміст.
В степах Альберти, в преріях Парани,
І в лябірінті мільйонових міст.

Разом його кладем, до грудки грудку —
І громадський заколосився лан.
Радіючи із нашого прибутку,
Всміхнулась Україна крізь туман...

Там нарід наш, єдиний серцем з нами,
Він лиш чекає, щоб ударив дзвін.
Тоді відчинимо свої державні брами
У вільний світ — разом, із двох сторін!

Земля моя, родючий мій чорнозем,
Найкраща, незабутня і свята —
То наше серце, гордощі і розум,
І початок, і кінцева мета!

У ОСЕНИ БАГАТО Є ОБЛИЧ

А. Неприцькому-Грановському

У осени багато є облич,
В залежності від настрою й уяви.
Вона — пора прощань і перших стріч,
Вона — занепад і вершина слави...

Один в ній знайде тільки пустоту,
Відчує тільки тугу безпорадну,
А інший любить осінь золоту —
Немов красуню-королівну владну.

Для декого вона — стара вдова,
Засмучена, в сльозах, в глибокім горі;
А для когось вона — зовсім нова —
Як наречена в золотім уборі.

В ній дехто бачить тихий сум зневір
І каяття за марну насолоду...
А інший бачить літа плідний твір,
Багатий досвід, щедру нагороду.

І видно — різними здаються їй
Також і люди. То ж в осінню пору
Одні знайдуть неспокій, буревій,
А другі — рівновагу, яснозору.

У Осени багато є облич —
В залежності від вашої уяви.
В ній все: і смуток, і тривожний клич,
І плідне щастя, і вершина слави.

Із книжки «Вагонетки» (1969)

УКРАЇНІ

Скільки б її не плюгавили,
Скільки б її не топтали,
Не буду крякати з гавами,
Не дам її на поталу!

Потопаючи в морі ілюзій,
Згоряючи в спеці пустель,
Я на зірку свою молюся
І ім'я шепчу святе.

Ні в дощ, ні в безлунних мандрах
Зірка моя не згасла,
Україна — блакитна троянда,
В серці моїм — прекрасна.

ПОЖЕЖА

А я ж вам казала, а я ж вас просила:
Зачепіться корінням,
Запасіться терпінням...
Казала ж я вам —
стерезіться біди!
Де ж та характеру сила,
Що нею хвалилися ви?
Дуб, що слабший трави!

Казала ж я вам — запасіться терпінням,
Приготуйте холод розважного розуму,
Громовідвід перед грозами...
Ну — і холодної склянку води,
Та інші протипожежні засоби,
Що ще врятували вас би.

А ви не послухалась.

Вийшли на стріли...

Спалахнула пожежа,

і в ній ви згоріли.

БОГ НА АСФАЛЬТІ

Англійською мовою слово «Бог»
дає жорстокий паліндром.

Поки маса асфальту була ще жива,
Творчість чиясь убога
Витиснула в нім кривулі-слова;
«ВІРТЕ У БОГА!»

Може хто мітив у небесне царство
Благочесним таким афоризмом,
А на думку мою —
це святотатство,

Що межує з садизмом,

Віддати Бога знов на поталу,
Кинути Боже ім'я під ноги,
Щоб люди його щораз топтали
І навіть плювали на нього!

І топчуть вірні ім'я свого Бога,
І навіть сумирні черниці щоразу...
І не знайшлося іще ні одного,
Хто б,

з пошани до Бога,

заліпив цю образу.

Кожного разу, як я іду,
Обережно Боже ім'я обходжу
І, як закляття, навколо кладу
Невидиму огорожу.

**

А на якому ми рівні
Цивілізації?
Чи співають нам півні
Рано-уранці?
Чи захоплюють нас пейзажі
Чорноутробних труб?
Чи кладемо пів фунта сажі
Над очима, збираючись в клуб?
Чи любимо запах любистку,
Чи краще шанель?
Що краще: вареників миска,
Чи сос бешамель?

Одне у нас зверху, корою
Під сажею цивілізації,
А друге —
пульсує кров'ю
Нашої рідної нації.

(Читайте другу вибірку в наступному числі — Ред.)

● **Археологічна комісія АН України**, діяльність якої відновлено наприкінці 1987 р., підготувала до друку ряд цінних документальних публікацій — слідчу справу Кирило-Методіївського товариства, «Опис України» Г. де Боплана (факсимільне видання французького тексту з українським перекладом), передала до друку перший том тритомного академічного видання праці Д. Яворницького «Історія запорізьких козаків», готується Реєстр Війська Запорізького 1649 року.

КОРОТКА АВТОБІОГРАФІЯ

Найкращою і найвірнішою біографією письменника є його твори. Але кілька головних етапів мого життя подам у цій коротенькій нарисі. Я виросла на Київщині в родині диригента і вчителя, дочка-одиначка, але не розпещена. Можливо, що не дуже pestило нас життя — батько мусів ховати своє «соцпоходження», хоч вийшов із багатодітної сім'ї, більшість якої згинула від страшного голоду 1933 року. Писати почала з дитинства і в школі здобувала премії за свої вірші. А як пішла до університету, писати перестала, бо від поетів, а особливо від початківців, вимагали «поезій» про партію, соцзмагання, вождів... Війна перервала навчання і вивела на чужину. Чужина — найкраща школа любови до Батьківщини. Вона навчає боротися за свій край тією зброєю, що Бог дає поетам — СЛОВОМ. В 1949 році вийшла перша маленька таборова збірка моя, на сірому папері, під назвою «Крешендо», — зростання.

Наступного року я з малою донечкою переселилась до Америки, де здобула собі працю й освіту і виростила донечку без помочі її батька. Ніколи не була на «велфері», а навпаки, ще помагала іншим. В 1953 році, не покидаючи праці, закінчила факультет лінгвістики в Університеті Чикаго (Местер'с дегрі). З 1964 року працювала бібліотекаркою в цій університеті. В 1966 році отримала другий «местер'с дегрі» з бібліотекарства й очолила відділ обміну з закордонними бібліотеками. Я досягла максимальної кількості поточної та, по можливості, старої українистики в цій бібліотеці. Налагодила обмін із головними бібліотеками України і старалась їм допомогти, тільки вони були такі боязкі та залякані, що не прислали замовлень на наші пропозиції, хіба тільки трохи. Балтійські бібліотеки брали все, що можна й не можна!

Професія бібліотекарки для письменника корисна тим, що дає контакт із літературою цілого світу. Але що робити із своїми власними творами? Як їх вивести в люди?

Через економічні й технічні труднощі, а головне — через слабу підтримку з боку українського громадянства, тільки частину написаного пощастило видати, переважно власним коштом. Продати не вмю. Роздавала даром, розсилала в бібліотеки. Навіть роман «Слова», мій найкращий твір, лежить непроданий у пакунках. Все ж, видано понад 20 моїх книжок, враховуючи і книжечки. Головні з них: дитяча книжка «Братик і сестричка» (1960), збірка поезій «Чорнозем» (1962), травелог «Їдьмо зі мною» (1965), книжечка для дітей «Листування» (1967), експромтна збірка поезій «Вагонетки» (1969), «Небесні вірші» (1973), збірка гуморесок «Хитра макітра» (1974), віршований роман «Слова» (1980), збірка поезій «Зелень моря» (1981), оповідання «Українська кров» (1982), «Українські діти» (1988) і кілька дитячих книжечок.

Ганна Черинь

Найважливішим твором вважаю віршований роман «Слова», мабуть що перший в українській літературі роман у віршах, обсягом у 251 сторінок «битого» тексту — широке полотно з життя України перед Другою світовою війною й під час війни, концтаборів Воркути й Норильська. Писала я цей твір дванадцять літ.

Належу до Об'єднання письменників на еміграції «Слово», що не дало мені підтримки навіть тоді, коли могло це легко зробити. Член ОПЦДЛМ, постійний співробітник „Веселки“; працювала мовним редактором кількох пресових органів. Зарєєстрована в Who's who of American Women, International Who's who of Women, Who's who in the Midwest і в Енциклопедії Українознавства.

З 1988 року живу на пенсії в Фльориді.

УРИВКИ З РЕЦЕНЗІЙ НА ТВОРИ
ГАННИ ЧЕРІНЬ

«В своїй творчості Ганна Черинь виявляє здоровий національно-громадський світогляд. Вона втілила його в грізних і гострих рядках своїх поезій та дала йому повний художньо оформлений лірично-епічний вираз. Вона живе зв'язком з Україною, яку вона безмежно любить». (Володимир Жила, «Чорнозем чудодійно гоїть рани». «Свобода» 8(-), 1962.)

«Кращі вірші й поеми авторки відзначаються ідейною виразністю, приваблюють своєю експресивністю. У цілому її творчість цікава, оригінальна й сповнена любови до України. ... Ганна Черинь — поетка яскраво національна. Вона носить Україну в своєму серці й любить не тільки її краєвидами, але старається збагнути її зміст і характер.» (Вол. Жила, «Слово — зброя письменника», «Свобода», 11(3)1981.)

«Роман у віршах «Слова» силою поетичного слова, не зневаженого і чистого поетичного слова, читається з піднесенням, хоч зміст його — страждальне життя молодих українців, що втрачають надії... Але сам факт створення великого поетичного твору за кордоном людиною, яка виїхала з окупованої України

цілком молодесенькою, додає нам сил і надій.» (**Оксана Керч**, «Українська книга» ч. 1, 1981.)

«Слова» — це віршований роман про любов у її багатьох аспектах, включно з любов'ю до нації.» (**Леонід Полтава**, 1981.)

«Її рима в більшості чудова, чітка й музична, часом несподівана, свіжа, цікава, яка раптово зупиняє увагу, викликає захоплення та деяке здивування, як майстерно можна володіти мовою, як влучно й красно можна змусити звучати слово, коли його вставити у мистецький акорд.» («**Марія Гарасевич**, «Новий шлях», 6(12)1971.)

«Новий її твір «Слова» — це велика картина життя в сучасній Україні... Поетка дає живі образи з верхів і низів суспільства, різних його прошарків, ніби проходить глибоким плугом по Україні і по всіх територіях Союзу. Такої картини ще не було. Виключний талант поетки, її філософське наставлення роблять її майстром для витворення цієї картини поетичним словом. Це буде цінний вклад не тільки в літературу, не тільки в історію, але і в свідомість українську.» (**М. І. Мандрика**, «Ганна Черинь як співець доби», Календар-альманах «Нового шляху», 1971.)

«Туга й бажання мати й собі «крила зелені» — це наше, українське бажання, з яким можемо і входимо в міжнародний світ, але — на власному коні.» (**Леонід Полтава**, «Зелені крила», «Свобода», 2(13)1971.)

«Я люблю поезії Ганни Черинь. Люблю їх за високу образність, акварельну легкість, кришталеву прозорість, просту, барвисту і соковиту мову. Я люблю цю поетку за її надзвичайно широкий діапазон настроїв, розмаїття тем, за її шляхетну ширість і, якщо хочете, чисто жіночу непослідовність, за її молодечу задержуватість, неповторну творчу манеру і оптимізм. А ще люблю її за те, що вона, як мені здається, дуже точно і майстерно віддзеркалила поневіряння українців на чужині, зокрема мрії і дійсність повоєнної еміграції.» (**О. Музика**, «Про поезії Ганни Черинь», «Нові обрії», 4 квартал 1973.)

«Ганну Черинь можна вважати чемпіоном віршування. Рими і ритми даються їй легко, слова, наче в танці, сплітаються і творять музичну цілість із зрозумілим змістом, без модерних потуг на оригінальність.» (**Алла Коссовська**, «Поетеса і її роман у віршах», («Вісник»), квітень 1981.)

В УКРАЇНІ ВІДРОДЖУЄТЬСЯ Й УПЦЕРКВА

Як повідомила Пресова Служба УГС, 19-го серпня ц.р. у львівській церкві св. Петра і Павла відслужено три літургії, а відтак близько 1000 вірних підписали звернення до вселенського патріарха Церкви і просять його взяти їх під свій захист. У містах і селах України вже створилося чимало парафій УАПЦеркви без храмів, але церква св. Петра і Павла у Львові, яку обслуговує о. прот. Володимир Ярема, стала першою діючою Українською Автокифальною Православною Церквою в Україні, повідомивши про це уповноваженого в справах релігій при львівському Облвиконкомі.

„Нові Дні“, жовтень 1989

Оксана Д. АШЕР

ПОЕТИЧНА МОВА МИХАЙЛА ДРАЙ-ХМАРИ

Блискучість і багатство поетичної мови визначали Михайла Драй-Хмару серед талановитих поетів його часу. У своєму поетичному виразі він прагнув до чистоти, ясності і точності вислову. Таку настанову можна тільки частково пояснити естетичним смаком поета, — головним чином він вважав за свій обов'язок збагачувати і дбати про чистоту української літературної мови.

До революції 1917 року українська мова не була вживаною ні в школах, ні в університетах, вона не була офіційною мовою. Тільки після революції вона здобула право вільно розвиватися.

У формуванні української літературної мови Драй-Хмара співпрацював з українськими «неоклясиками», які в своїх поезіях та перекладах шукали ясного і точного поетичного вислову, підносили культуру української мови і використовували кращі зразки західно-європейських літератур. «Неоклясики» вимагали дбайливого ставлення до вжитку української мови в літературних організаціях.

Драй-Хмара любив мало вживані слова — раритети. Ці слова милозвучні, барвисті і сяють, немов клейноди, в його поезіях.

Наприклад, у вірші «Вона жива і нежива»:

«За магалою мріє млин,
немов приколотий метелик».¹

Слово «магала» ужив поет замість «хутір за яром». Або замість слова «голка» вживає «глиця» в першій строфі другої поезії з циклу «Шехерезада»:

«Стогнала ніч. Вже гострі глиці
проколювали більма дня,
і синьо-золоті грімниці
дражнили відгульня-коня».

В цьому вірші звертає на себе увагу слово-раритет «відгулень» (свійська коняка, що прибилася до диких коней).

В іншій поезії «Мені сниться я знов в Поділах» прозаїчне слово «мотузка» замінено словом «вервечка»:

«А кругом молоко гречки,
наче море яке запашне...
Сонце спустило вервечки
і колисає мене».

Драй-Хмара вживає слово «смарагдовий» замість «зелений» в поезії «Бреду обніжками й житами»:

«І в сяйві все палає й мліє,
а в даліні, де небосхил
з землею злився, бовваніють
горби смарагдових могил».

Філолог за професією Драй-Хмара любив старовинні слова, які зрідка зустрічаються в народній мові, хоча не увійшли в літературну мову, слова мелодійні і кольористі. Наприклад, у поезії «На-

ставила шовкових кросен» він уживає іменник «гагари» замість звичайного «дикі качки».²

«У вирій потягли гагари,
і тужить десь вечірній дзвін;
за ними серце навздогін,
віддаючи останні дари».

Складна поезія Драй-Хмари і її багатий словник не сприяли його популярності. В далі цитованій строфі з вірша «Я світ увесь» можна бачити нахил поета до слів архаїчних, які надавали його поезії свіжості і оригінальності:

«Люблю слова, що повнодзвонні,
як мед пахучі та п'янкі,
слова, що в глибині бездонній
пролежали глухі віки».

Навіть назва першого збірника віршів **Проро-
стеня** є характеристичною й влучною: це слово
було вигадано поетом, хоча ми знаходимо подіб-
ного звучання і значення слово у народній мові:
«прорость», «прорість».

Драй-Хмара вводив архаїзми і призабуті слова в
свою поезію як органічну частину, де вони віджи-
вали. Він обережно вибирав кожне слово в такий
спосіб, що воно ставало незамінним.

Поета «Поворот» (написана між роками 1922-
1927) також багата на слова, створені Драй-Хма-
рою. Як неологізм, можна назвати слово «розливо-
туго», зформоване дієсловом «розливатися» і імен-
ником «туга»:

«Розливотуго
ніколи серця човен
не плив на буйний твій простір:
він тільки знав
спокійне,
тихе
плесо...»

Ще приклад: «буйноквіти», неологізм, зформова-
ний від прикметника «буйні» і іменника «квіти»:

«Крила райдужно-павині —
на бескеття, на граніт,
а із крові по долині —
буйноквіти огняні.»

В роки зрілості (1930-ті) поезія Драй-Хмари ще
більше збагачується оригінальними та маловжива-
ними словами і новотворами. Наприклад, у сонеті
«Київ» він вживає іменника «басань»:

«Полинь угору в радісному дзвоні,
трусни шапки бароккових бань,
прокинсь, дивись, як пруть червоні коні,
скакаючи через твою басань.»

Вживає прикметника «сіверній» замість звичай-
ного «північний»:

«Ти — перло в Володимировім гроні,
заправлене в смарагд, де кожна грань,
мов Маргарита в сіверній Короні,
горить красою дивних осявань.»

Того ж самого року (1930) в сонеті «Victoria Regia»

Михайло Драй-Хмара

виринають барвисті і надзвичайні слова, як «ліпо-
та» замість «краса»:

«Як гірський сніг, спочатку ти білява,
а потім у zenіті ліпоти,
немов флямінго, рожевієш ти,
нарешті огневієш, мов заграва.»

В останні роки свого творчого життя Драй-
Хмара застосовує слова, які чарують вухо як, на-
приклад, у поезії «Симфонія (1934) іменник «свіча-
до» замість звичайного «люстро чи дзеркало»:

«Мідними громами розцвіла естрада,
ніжнотонним тоном облила каштан
і плеснула дзвінок в зоряне свічадо —
заіскрив скрипками голубий кришталь...»

Аналіза поетичної мови Драй-Хмари вказує на
важливе значення його поезії, якою поет наче на-
креслював шлях іншим молодшим поетам і пись-
менникам.

Другою важливою рисою поетичної мови Драй-
Хмари є її музичність. Як приклад, ми подаємо
перший рядок другої строфи поезії «Я світ увесь
сприймаю околь.»: «Люблю слова, що повно-
дзвонні.

Музичність цього рядка твориться з допомогою
алітерації — повторення однакових або співзвуч-
них приголосних, в даному випадку букви «л»
(люблю, слова) і букви «о» (слова, що повнодзвонні).

В блискучій оригінальній поезії «Шехерезада II»
широко використовує алітерації. Так, у першому
рядку першої строфи повторення приголосних «с»
і «г»: «Стогнала ніч. Вже гострі глици, або в пер-
шому рядку другої строфи — приголосних «р» і
«х»: «Розбурчалась хмар армада,-» ... і ще в
останньому рядку четвертої строфи «о» і «к», які
передають образ коня в бігу: «дзвінокопитого коня.»

Музичність поетичної мови Драй-Хмари особ-
ливо різьча на початку поеми «Поворот». Мело-
дійний характер першої строфи досягнуто з допо-
могою повторення літери «о» (ніколи, повинь, роз-
ливалась, тривожні, гарячкові, очі, шафірові,
моєї) та алітерації літер «н» (ніколи, повинь, нині)
і «р» (тривожні, гарячкові, шафірові, береги,
мрії) та «ч» (гарячкаві, очі) і «м» (моєї, мрії):

Ніколи тут повинь
не розливалась так,
як нині,
і так ніколи не вдивлялись
тривожні
гарячкові
очі
у шафірові береги
моєї мрії.»

Красу мови «Повороту» відчуваємо також у рядках: «і в серці віри — віск теплий.» з допомогою алітерації «в» (в серці, віри, віск) і «р» (в серці, віри).

Мова «Повороту» досягає особливої мистецької висоти в описі вечірнього літнього неба українського степу, через повторення протягом чотирьох разів літери «о» в прикметникові «золотодонні» і його пов'язання з підметом «човни (літера «о» надає іменникові певної заокругленості). Одночасно звукове співвідношення останнього слова з попереднього рядка — «озером», з його подвійним повторенням літери «о» і комбінацією літер «оз» які нагадують «зо» в прикметнику «золотодонні», творить гармонію звуків:

«Тим озером
пливуть човни —
золотодонні...»

Музичність рядків, які закінчують поему «Поворот», підкреслюється образом степу в літній ранок з допомогою повторення літери «о»:

«Світало.
Золоті човни,
причаливши до берега
зникали
у сизо-голубім затоні.»

Поет зумів передати прозорість неба прикметникові «світлобарвих» та повторенням літери «а»: «у світлобарвих водах неба...»

Сонет «На могилі Руданського» (1930) також позначений музичністю: «Мов на Голготу, йшли ми на могилу.»...

Тож поезії Драй-Хмари, написані в 30-их роках, відрізняються від ранніх поезій Проростеня ще більш барвистою і сконденсованою мовою, багатою на алітерації...

Як приклад свіжості і оригінальності можна навести ще його поезію «Від болю сонце скорчилось», написану чотири роки після вище проаналізованих сонетів:

«Від болю сонце скорчилось і в'яне,
пірнувши в буйну кров гарячих ран,
і в кожному серці вістря ятагана,
і кожне горло стягує аркан...»

Останній період творчості Драй-Хмари (1934-1935) позначений особливою точністю і красою його поетичного вислову, що вказує на повну зрілість поета, наприклад, в уже цитованій поезії «Симфонія» (1934). Чи не є прекрасною мрійлива гра струн в останніх двох рядках кінцевої строфи?

КРЕДИТОВА СПІЛКА «СОЮЗ»

Кредитова Спілка „Союз“ запрошує Вас стати членом і бути співучасником збільшеної допомоги громаді!

Кредитова Спілка „Союз“ старається дати найкращу обслугову для всіх фінансових потреб!

Кредитова Спілка „Союз“ платить найкращі ставки на відсотки за реченцеві депозити!

Кредитова Спілка „Союз“ вповні до Ваших послуг!

Просимо звертатися до нас у всіх потребах!

2299 Bloor Str. West,
Toronto, M6S 1P1
Tel.: 763:5575

406 Bathurst Str.,
Toronto M5T 2S6
Tel.: 363:3994

31 Bloor Street East
Oshawa, Ontario
L1H 3L9

**Купуйте продукти в наших вигідних крамницях
SWANSEA IGA SUPERMARKET**

П. Божик і С. Станько — власники

**2295 Bloor St. W
1094 St. Clair Ave W.
1304 King St. W.
Toronto, Ont.**

YAR HALABAR

**YAR'S KID'S THINGS
CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE**

Дитячі убрання і меблі

**2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2**

(416) 767-7880

«і стоять високі кораблі на рейді,
а на реях зорі, зорі золоті...»

Слова групуються за співзвучністю: дієслово «стоять» і прикметник «високі» з повторенням «о» передають досконало відчуття висоти кораблів. Два іменники, що йдуть за словами «кораблі» і «рейді» мають ту саму алітерацію «р», яке пов'язується з наступним іменником 4-го рядка «реях». Подвійне повторення іменника «зорі» з прикметником «золоті», що його пояснює і з повторенням комбінації з літер «зо» та літери «і», чим закінчуються ці два слова, створюють надзвичайну гармонію звуків, що захоплює читача.

Музичність поезії Драй-Хмари є органічною і глибоко спонтанною: вона абсолютно позбавлена штучності. Це не лише мелодійна гра слів, а далеко більше. Мелодійність слова для поета допомагає йому віддати його почуття, його світогляд.

Цитуємо останній вірш Драй-Хмари, написаний 1935-го року в київській тюрмі, «І знов обвугленими сірниками»:

«...І знов обвугленими сірниками
на сірих мурах сірі дні значу,
і без кінця топчу тюремний камінь,
і туги напиваюсь досхочу.
Напившись, запрягаю коні в шори
і доганяю молоді літа,
лечу в далекі голубі простори,
де розцвітала юність золота,
— Верніться, благаю, хоч у гості!
— Не вернемось! — гукнули з даліни.
Я на калиновім заплакав мості
і знов побачив мури ці сумні,
і клаптик неба, розп'ятий на ґратах,
і нездріманне око у «вовчку»...
Ні, ні, на вороних уже не ґрати:
я — в кам'янім, у кам'янім мішку.»

Тут поет зумів відтворити монотонність тюрми, застосовуючи комбінацію двох літер «сі» в іменнику «сірниками» та прикметнику «сірий», повторюючи його в різних відмінках.

Мелодійність двох останніх рядків другої строфи, які змальовують втечу до його молодих, золотих років, забарвлено комбінацією літер «ле» в словах «лечу», «далекі» та «олу», «оло» в словах «голубі» і «золота».

ПОДЯКА М. В. ГАВІ

Дирекція і Редакція Видавництва «Нові Дні» складає щиру подяку п. Михайлові Гаві за його майже трирічну працю на посту адміністратора «Нових Днів» і бажає успіхів у його теперішній громадській роботі.

Рівночасно вітаємо паню Аду Горготу, що погодилась взяти на себе тимчасово вимогливі адміністративні обов'язки.

Дирекція і Редакція «Нових Днів»

Поетична мова Драй-Хмари відрізняється від мови інших українських «неокласиків». Ми не зустрічаємо у нього класичних назв (мітичних, історичних), які трапляються так часто в поезії Миколи Зерова, за винятком небагатьох віршів, як, наприклад, «Ной» у поезії «Під блакиттю весняною»³ або «сльози Персеїд» у вірші «Зорити ніч і бути з вами»⁴, чи «Саломея» в сонеті «Київ».

Поетична мова Драй-Хмари також далеко багатша на неологізми та рідко вживані слова, вона більш скопмлікована, ніж мова Рильського, хоча той так само, як і Драй-Хмара, старався розвивати й відшліфовувати літературну мову, вводячи в неї мову народну.

Драматичність поетичної мови у Драй-Хмари.

Поезії Драй-Хмари мають виразно драматичний характер. В його віршах ми часто зустрічаємо запитання без відповідей. На це можна подати багато прикладів. Так, у поезії «Долі своєї я не кляну» знаходимо:

«З вітром ми щирі: вітер — наш друг, —
хто цей розірве четверокруг?»

Або у вірші «На смерканні»:

«Чуєш радісне квиління
несамотної душі?

Мить — як безвік. Безгоміння.

Ось прислухайсь, не диши...

Чуєш радісне квиління
несамотної душі?»

Також у поезії «Розлив свій гнів і стих»:

«Кругом скалки, огні...

Нахилиться дитина —
горить в руках зорина, —
чи ж то у сні?»

В поезії «Ой, колом сонце догори!»: «Ти чув, як свищать бабаки?»

З циклу «Мати» II:

«Убогий цвинтар і ворота, —
та як побачить, як обнять?

Встрягають ніжки у болото:
весніе — журавлі летять».

У вірші «Серпневий прохолонув вар»: «О, хто це ранив утлу пам'ять?»

«Померкло горяне горно.

Вдягає ніч жалобне рам'я.

О, хто це ранив утлу пам'ять?»

Або в поезії «Лани — як хустка в басамани»:

«Як віл, іде поволі днина.

Застигла колона шулік.

Коли ж задзвонить тут машина,

Засяє електричний вік?»

В поезії Драй-Хмари знаходимо також монолог. Так у першій частині поеми «Поворот» поет вкладає в уста невідомого оратора на паризькому кладовищі «Пер Ляшез» довгий монолог:

«...Як би я вмів вам розказати
про болі нависні та муки,

Статтю «Поетична мова Михайла Драй-Хмари» друкуємо до 100-ліття з дня народження цього видатного українського вченого філолога і поета «неоклясика». Він загинув на засланні в одному з таборів ГУЛАГ-у 50 років тому, в 1939 році.

Автор статті — дочка бл. п. Михайла Драй-Хмари — д-р проф. Оксана Д. Ашер проживає від 1951 року в США. — Ред.

що, мов примари, бродять
у моїй душі, —
тоді б упали найміцніші мури,
і темний просвітлів би дух,
прокинувшись до дії,
тоді б глузливі речі завмерли на устах,
і безсоромне затремтіло б серце;
тоді омана і облуда
сховались би в гадючі нори,
і перед вами,
наче сніп огненний,
засяяла б одвічна правда,
Я говорю устами мільонів
німих, пригноблених рабів,
що утішителя не мають.
Я говорю устами тих,
хто проклятий одвіку,
для кого все життя —
тюрма,
могила...
Я говорю устами людства,
що про визволення волає,

устами людської
безсмертної душі...»

В творах Драй-Хмари зустрічаються також діялоги, як ось у вже цитованій поезії «...І знов обвугленими сірниками.»

Іноді поет вводить у свої твори розмову групи людей, ділячи рядки віршів на кілька голосів, як, наприклад, у другій частині «Повороту» де строфи досягають кульмінаційної точки експресії з огляду на їх глибоку драматичність. Силою драматичного відчуття їх можна порівняти з поетичними драмами Лесі Українки.

- 1 М. Драй-Хмара. Поезії; «Свобода», Нью-Йорк, 1964.
Усі цитати віршів у статті взяті з цієї збірки поезій, якщо не подане інше джерело.
- 2 «Гагари» не є зовсім дикі качки. Вони менші розміром і водяться переважно на півночі.
- 3 Проростень, «Слово»; Київ, 1926, стор. 5.
- 4 Ілюзія на сльози Персеїд (дочок Персея), а також на сюзір'я в північній півкулі.

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ

Пригадуємо всім передплатникам, що річна передплата на журнал „Нові Дні“ коштує тепер у Канаді 25.00 кан. доларів, а в США та всіх інших країнах 23 ам. дол. або їхню рівновартість. Передплата авіапоштою — 50 ам. дол.

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики
- особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки

і багато більше!

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326
2253 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блузки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинові перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ

TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

Також QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS
і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W. Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

СПРАВЖНЯ ЛЮБОВ

День був гарячий, та під вечір повіяло прохолодою. Чоловіки залишилися із господарем надворі грати в доміно, а жіноцтво посунуло до хати. І тепер ми сиділи за великим столом у просторій вітальні і з насолодою попивали каву та смакували тістечка. Стіни кімнати були прикрашені картинами. На полицях вази і статуетки. Все це була праця нашої талановитої господині. І зараз вона клопоталася, ставила все нові ласощі, припрошуючи нас покуштувати. Ми ж, забувши за всі дієти припадали до їжі, пробуючи «всього по трошку».

Розмова точилася навколо страв, дехто вже записував рецепти з торта й печива. Потім перейшли балачки на дітей. Як народжували їх, недосипали ночами, а пізніше дійшли до теми любови, одруження, щастя.

— Одруження, це льотерія, ніколи не вгадаєш чи будеш щасливою, — заявляли одні. — Раніш батьки дітям вибирали пару, тепер молоді самі рішають хто їх суджений, а щастя від того не збільшилось, — уточнювали вони і сипали прикладами.

Інші, навпаки, доказували, як, мовляв, постелеш в житті, так і виспишся. І теж давали докази, що на їх боці правда. І пішли ілюстрації з життя друзів, знайомих...

— П'ять років гуляли. Така була любов! А дивись, одружилися і за рік розійшлися!

— Та, що там за рік. Он в моєї сусідки за місяць розбіглися! А гарні ж обое які. Здається, тільки б жить та кохатися...

— Ото ж то й воно, гарні то й розпечені. Звикли, щоб всі їм догоджали, все по їхньому було!

— А не кажіть. Он моя кума, сама, як квіточка. Має п'ятеро діток. А він, вибачте, така погань, нема на що глянути. І от замість того, щоб день і ніч дякувати Богові за щастя, кинув сім'ю і повіявся за чужими спідницями...

А мої знайомі сорок років разом живуть. І ні разу не чула сварки. А це якось нагодилася до них, а вона біля хати бігає, — я, — каже, — вже терпцю не маю. Все завжди мусить бути по його. —

Півгодини мені свої жалі виливала. Коли це й він виходить і такий добрий, хоч на хліб маж. Видно відчув, що перетягнув струну, переборщив. Так, що і терпіння має вагу...

— А в нас навпроти двоє живуть. Такі обое незavidні: курдупли, товсті. А завжди, як пара голубів, скрізь разом і щасливі такі.

— Ех, недарма кажуть: не родись вродливим, а родись щасливим! — докинув хтось.

— А все ж таки, немає, як любов замолоду. Ото справжня любов! А вже у старшому віці одружуються з розрахунку: матеріального чи ще якось...

— Та сідайте вже до нас, відпочиньте, — гукаємо господині. — Доки будете тупцювати, докиньте і ви щось на цю тему.

— Ну, що ж, як просите, і я свої п'ять додам, — згодилася вона. — Я гадаю, що в кожного своя доля. Судженого і конем не об'їдеш. Ми жили раніш в іншому місті. Там усі діти народилися, там живуть всі наші куми і багато знайомих. Щонеділі, було, йдемо до церкви. Помолимось, погуторимо з друзями. Взагалі жили весело. Часто збиралися одне в одного.

І от якось помер один з нашої компанії. Все це сталося несподівано. Вчора він сміявся, розказував анекдоти, а сьогодні стало раптом серце і кінець прийшов... Зібралися ми всі, помогли жінці справити поминки. А вона, бідна, аж чорна від горя. Плаче так невтішно, аж за серце бере. «Як же я тепер жити без нього буду?» — питається. Шкода нам, звісно, її. Чоловік в неї був гарний, веселий, компанійський. Про таких кажуть — «душа товариства». Чи жарт який розказати, чи й так розвселити, ніхто краще нього не вмів. Наче нічого такого й не каже, а всі покотом лягають від сміху. Бо головне, як він все оте промовляє. То вже в людини талант такий. І хильнути любив, отоді з нього жарти як з мішка, сипались. А її, правду кажучи, ми й не помічали. Сяде, було, десь в куточку. Сама дрібнесенька, лице невиразне, мов мишеня. І що він у ній побачив? — не одне думало... І в сімейнім житті скрізь усе він. Дітей у них не було. Отак і жили, поки не вмер. Як же вона собі раду дасть? — думав кожен. Бо ж звикла жінка за чоловіковою спиною бути. Але, як кажуть, треба жить, як набіжить.

Часом вона приходила до церкви та нас чомусь цуралася. Спершу ми запрошували до товариства, співчували, відвідували, а потім махнули рукою. Сиділа вона все дома сама. Наша родина переїхала до Мельборну і зовсім за неї забули. Проминуло декілька років. Вирішили ми кумів відвідати. Скільки років разом були! Поїхали. У неділю пішли до церкви. Після богослуження виходимо надвір, всі підходять обнімають, розпитують, як живем. Аж бачу іде... Дивлюсь і очам не вірю: вона чи не вона? Ота сама жіночка вдова розцвіла, як рожа! Біля неї чоловік, чорнявий, високий, з себе правда, непоказний:

— Знайомтеся, — мовить, — це мій чоловік.

Він не балакує. Пригадую, що й раніш його в нашій парафії стрічала. Він до нашого гурту не належав. Все ходив сам самотою. А вона тепер стоїть біля нього і аж сяє від щастя. Я не витримала, відвела її пізніше на бік і питаю, як їх доля звела.

— Дуже просто, розповідає, — Два роки тому сиджу в хаті, як завжди і нуджу світом. Коли чую, стука хтось в двері. Відчиняю, стоїть він на порозі. «Ми, — каже, — з вами знайомі трохи. Чи можна до вас зайти, я маю пропозицію». Запросила його. Він зразу з місця в кар'єр: «Давайте, — каже, — разом жити. Легше буде і веселіше. Я варити люблю, то ж возьму ці обов'язки на себе, а ви порайтесь в хаті, робіть, що вам більше до серця». І вмовив... Зразу страшно було на той крок зважитись. З першим чоловіком, як одружувались, яка любов

Святослав ГОРДИНСЬКИЙ

ЩЕ ПРО АРХИПЕНКА

З приводу різних суперечних толкувань, що появлялися в нашій пресі на тему того, чому пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні не виконав наш світової слави скульптор Олександр Архипенко, я написав був у журналі «Сучасність» (ч. 3, 1988) статтю, в якій вияснив те «чому», — а саме, що КПШ (Комітет Пам'ятника Шевченкові) не зважаючи на всі свої старання не зміг добитися від Архипенка проекту того пам'ятника. Підписаний президентом Д. Д. Айзенгавером закон дозволяв поставити статую Поета в столиці США з умовою, що проєкт її буде апробований Мистецькою і Плянвальною комісіями столиці. Бувши першим головою Мистецької комісії КПШ, до того в добрих стосунках з Архипенком (ще недавно він доручив мені написати вступну статтю до найбільшої його монографії), я при першій нагоді сказав йому, що в КПШ всі згодні з тим, щоб справу створення того пам'ятника віддати тільки йому. Архипенко відповів, що він мав уже перед тим розмову з президентом КПШ проф. Романом Смаль-Стоцьким і дав йому свої умови: КПШ мусить підписати з ним наперед контракт на цілий пам'ятник і щойно тоді він дасть три шкідливі проєкти, з яких один мусить бути прийнятий.

КПШ став на роздоріжжі: як підписувати контракт на щось, вигляду, величини, матеріалу і коштів чого ніхто не знає? Коли Архипенко відмовився дати будь-які інформації про той пам'ятник перед вимаганням контрактом, правні дорадники відрадили КПШ ангажуватися в цій справі насліпо, беручи до уваги також уже поважний вік мистця (75 років), його кволе здоров'я і брак будь яких гарантій, що він цю роботу зможе довести до кінця. Архипенко і справді помер ще далеко перед відкриттям пам'ятника у Вашингтоні.

була! А тут так зходиться без жодного почуття. Одружилися ми. Він захопився кулінарією. Каже: для двох цікаво й готувати, не те, що самому. А я рада, що здихалась варіння, роблю хатню роботу. На городі — разом. Кожного дня надвечір йдемо на прогулянку. Так цікаво з ним розмовляти. Не сміється з моїх думок, поглядів. Увечері слухаєм класичну музику. Я люблю її дуже, а він, виявляється, теж нею захоплений. А який він уважний, лагідний...

І почервоніла, запнулася, а тоді тихо промовила: — Я ніколи не думала, що така щаслива буду. Аж тепер на схилі літ зрозуміла, що таке справжня любов»....

Вона скінчила розповідь, а я стояла зачудована: В ту хвилину вона виглядала майже красивою.

Господиня замовкла. Стало тихо в кімнаті. Кожен думав свою думу...

Ол. Архипенко: Тарас Шевченко, 1933. (У цій своїй скульптурі мистець передав дуже точно риси поета на основі автопортрету з 1857 р., коли Шевченко повернувся з заслання. Укр. музей у Стемфорді, Кон.)

Тут я згадаю, що Архипенко на початку 60-их років був у зеніті своєї мистецької слави і фінансових успіхів. Мистецький світ пригадав собі, що він був чільним піонером модерністичної скульптури і він мав успішні ретроспективні виставки в Німеччині, Швейцарії й Італії. Все це вимагало великої кількості скульптур, тож відливня бронзи в Брукліні була дослівно завалена відливками його скульптур (він звичайно відливав 6 штук кожної), і то майже виключно абстрактних з його молодих років. В навалі тієї роботи він, як видно, ні психічно,

О. Архипенко: Погруддя Шевченка в Парку Народів у Клівленді, виконане на основі гравюри поета — автопортрет, 1860 р.

**«Ваші вклади та позички
в чужих фінансових установах
збагачують їх власників
і не дають ніякої користі
українській справі**

**Ваші вклади та позички
в українській кредитовій кооперації
збагачують українську громаду
і допомагають
українській культурі»**

**УКРАЇНЬСЬКА КРЕДИТОВА СПІЛКА
UKRAINIAN (TORONTO) CREDIT UNION LIMITED**

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777

Користайтеся з наших фінансових послуг!

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Инж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді, США та в інших частинах світу.

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-8739

**ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ**

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

**БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!**

О. Архипенко: Погруддя Шевченка, 1958; бронза.

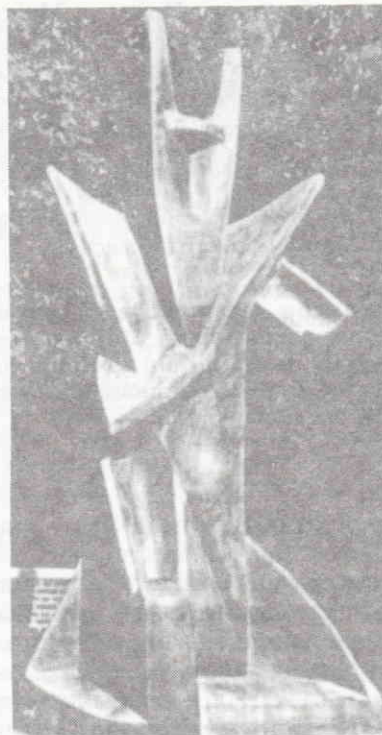
ні фізично не мав ні часу, ні охоти братися до якогось іншого типу монументального твору. Д-р Я. Падох, що був секретарем КПШ і зберіг протокольні записки зборів тієї установи, у своїй статті про пам'ятник («Сучасність», ч. 3, 1989) згадує про те, що коли він і проф. Смаль-Стоцький з трудом добилися до Архипенка, щоб остаточно з ним домовитися, то він їм заявив, що вже не то три, а й одного проєкту не має часу виконати!.. Все це змусило КПШ шукати того проєкту деінде і проголосити конкурс. Коли я після цього бачився з Архипенком, то мав враження, що він був навіть задоволений, що спекався цієї справи.

Однак за мою статтю в «Сучасності» захопився Юрій Соловій, про якого Енциклопедія Українознавства НТШ (том 8) пише як про мистця-експериментатора, який творить скульптури і малярство з пір'я. В тому легковійному дусі він і відумав теорію, що нібито КПШ вимагав від Архипенка створити статую Шевченка «в реалістичному стилі», але Архипенко хотів тільки в абстрактному і тому відмовив. Все це, писав Соловій, свідчило «про провінційність і аматорство українського суспільства»... Я мусів відповісти авторові пір'яної скульптури, що він пише про справи, яких зовсім не знає, бо Архипенко у своїй більш як 50-річній творчості не створив ані одної скульптури конкретної особи в стилі іншому, як реально-класичному. Заперечити цього факту Соловій не міг, тож заявив, що дискутувати зі мною в цій справі більше не буде. Але, рейтеруючи, він не стримався, щоб не заявити, що Шевченко роботи Молодожанина це — «провінційний кіч». Дуже сумнівно, щоб ця заява Соловія могла чим небудь пошкодити Молодожанинові, твір якого високо оцінило і рекомендувало Сенатові США — 10-членне журі, очолене такими експертами, як Директор Метрополітального музею в Нью-Йорку, шеф Департаменту мистецтва

Вашінгтонського університету і президент Т-ва американських скульпторів!

На допомогу Солов'єві вискочив несподівано в червневому числі «Нових Днів» Василь Качуровський з твердженням, що «рішення відкинути Архипенка як автора пам'ятника Шевченкові було зроблене заздалегідь, обдумано і апріорі, а те, що С. Гординський проголошує у своїй статті так дуже авторитетно, як святу правду, можна поставити під сумнів». Качуровський приписує ці слова проф. Г. Гарбовичеві, але я ніяких претензій до нього не маю, він бо ніде і ніколи такого не написав. Далі Качуровський пише, що Архипенко створив свою статую царя Соломона з «розчарування, огірчення і великого жалю, що українці не захотіли його Шевченка у Вашингтоні»... Все це — думка Качуровського.

Щодо статуї «Соломона», то справа з нею не така проста, як дехто собі уявляє. Ця майстерна абстрактна фігура мала як єдине завдання зобразити рух геометричних форм угору, що могло б сугерувати якийсь не то релігійний чи астронавтний порив. Коли я уперше побачив ту фігуру в робітні Архипенка, я спитав його, чому він називає її «Соломоном», коли два роги нагорі сугерують радше Мойсея, якого зображують з двома гудзами на лобі. Архипенко махнув рукою: — Ніхто не знає, як Соломон виглядав, тож назва тут зовсім неважна, — це міг бути навіть Тамерлян у своїй татарській гостроверхій шапці! Назва буде така, яку схочуть клієнти! — Отож, ці «клієнти» й поставили згодом

Ол. Архипенко: «Цар Соломон» — остання скульптура мистця з 1963 р. Побільшений у бронзі і поставлений 1985 р. в парку Пенсільванського університету.

цю статую в філадельфійському парку як «царя Соломона». Але... пані Іванна Приймава, що була довгі роки ученицею Архипенка і постійно його відвідувала, у своєму спогаді про нього в річницю його смерті написала, що Архипенко під кінець свого життя почувався хворим і перевтомленим роботою над статуєю Мойсея (!), яку італійці мають поставити на площі в Мілані... (жіночий журнал «Наше життя», 4, 1965). Отже, «Соломон» в Італії мав бути не Соломоном, а Мойсеєм, і при абстрактному творі це нікого не повинно дивувати. Дивувало б хіба тоді, коли б подібну фігуру, без обличчя і рук, хтось схотів би назвати Шевченком. Але таким наївним Архипенко не був, — як всесторонній майстер скульптури він знав що, де і як можна і треба створити.

В **Енциклопедії Українознавства** є гасло «Український Інститут Модерного Мистецтва» в Чікаго, із зазначенням, що Василь Качуровський є його куратором. Чи це той самий Качуровський, що написав статтю до «Нових Днів»? Якщо так, то як це можливо, щоб у тому Інституті не знайшлося нікого, хто б звернув йому увагу на те, що Архипенко у своєму житті таки справді не створив **ні одного** портрету чи статуї конкретної особи в стилі іншому як реально-клясичному? Як можна так своїм незнанням очевидних фактів компромітувати і себе, й інституцію, і надобавок баламутити читача? Архипенко ще перед Вашингтоном створив чотири психологічні портрети Шевченка на ос-

Л. Молодожанін: Пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні, 1964 р.

нові автопортретів самого Поета, а Молодожанин пішов шляхом Архипенкової шевченкіяни, давши твір, якого Архипенко сам створити вже не мав змоги. До речі, Архипенко вповні доцінював Молодожанина як скульптора і навіть хотів мати свій портрет його роботи, але справа позування через надмір роботи в обох проволікалася, а коли Архипенко помер, то його дружина не дала навіть дозволу зняти з нього посмертну маску...

Про Олександра Архипенка як українського мистця світової слави «Нові Дні» писатимуть ще не раз. Але тему, чому не він створив пам'ятник Т. Шевченкові у Вашингтоні вважаємо вивченою й до неї більше не повертаємо. — Ред.

МЕРТВА НАТУРА (Про мистецтво 15)

Коли аматор, бажаючи стати мистцем, починає брати курси малярства, то його у першій же лекції впроваджують до мертвої натури. Багато вчителів думають, що поскільки овочі, пляшки, слоїки та книжки не рухаються й правдоподібно затримають свою форму та колір до наступної лекції, вони є найкращими предметами для початку навчання малювання. Велике число учнів ніколи не поступають поза аранжировки цих специфічних предметів, і, на жаль, залишають помилкові концепції людям обмеженого знання мистецтва, що мов би мертва натура є виключно мистецтво аматорів.

В дійсності, мертва натура може бути мистецтвом найвищої форми малюнку. Все залежить хто малював. Деякі з найвизначніших мистців світу малювали чудові мертві натури. Мертва натура справді є добрим предметом для малярства. Скромна аранжировка може здурити багато людей, але треба мати дуже велике знання і майстерність, щоб намалювати добру мертву натуру. Багато легше зробити вражіння скомплікованим малюнком.

У скомплікованім малюнку мистець може легко приховати всякі недотягнення від ока нефахового глядача. Власне через це нам здається, що є так багато поганих малюнків мертвої натури. Бо багато легше запримітити погану мертву натуру, ніж малюнок якогось іншого жанру. Фактично багато поганих малюнків буває зі всяких предметів і поза мертвою натурою. Так звані «мистці» уживають ще один трюк. Вони аранжують свої предмети на зразок якогось малюнка визначного майстра. Результат являється багато кращим ніж коли б мистець зробив власну аранжировку. Деколи такі малюнки виглядають дуже добре й часто можуть бути прийняті за добре мистецтво. Але в дійсності — це тільки імітації, хоч лише досвідчене око може спостерегти справжню якість.

Ми всі мусимо прямувати до досягнення досвіду у розумінню малюнка. Мистецький критик, мистець, любитель мистецтва — всі являються звичайними людьми. Коли б ми присвятили тільки кілька хвилин денно щоб дивитися, справді дивитися на ма-

люнки, то скоро виробили б у собі інтуїцію до доброго мистецтва. Добрий малюнок не заключається у новаторстві. Люди часто дивляться на найбільшу безглуздість колибуть зроблену, але тільки через те, що ніхто дотепер чогось подібного не створив, думають, що вони мають перед собою щось надзвичайне. А, може, у цьому витворі нічого нема, тому й ніхто дотепер ще так не малював?

Ми мусимо завжди пам'ятати, що малюнки Рембранта чи Рафаеля були добрі у їхньому часі і є добрим також тепер. Праці цих мистців дожили до нинішніх часів не тому, що вони малювали тільки щось і так, як до них ще ніхто не малював. Фактично їхня тематика повторювалася стільки разів, що глядач знав про що йшла справа навіть не дивлячися на надпис. Ці малюнки дожили до нинішнього дня тільки через те, що це добре мистецтво.

Я вже бачив масу експериментів у «інтелектуалізації»: полотна, або кавалки фанери з наліпленими сухими грибами або корками від пляшок, вікнами, або ще й іншими об'єктами, знайденими у смітнику. Дивившись на це чудовище та й думаєш: чи ми дійсно серйозно можемо приймати все, що кинуте нам під плащиком мистецтва без ніякого застереження? Ми є дуже обережні у підборі харчів. Ми створили «фуд енд драг адміністрейшен», щоб нас охороняла від харчів нижчої якості та від різних отрут. Але мистецтво, що являється нашою щоденною духовою їжею, є заражене. Наша духовна рівновага захитана і нас годують сміттям, яке подають за авангардне мистецтво. Не треба забувати, що таке «заавансоване мистецтво» було вже випробуване у багатьох країнах з початком цього двадцятого сторіччя. Це коло 90 років тому. З того часу воно вже пішло у забуття, коли справжнє мистецтво живе сторіччями і ще рахується мистецтвом.

Юрій Мошинський

МИСТЕЦЬКА ВИСТАВКА ЕКА, ЮКА і ЯКА В КУМФ

В неділю, 7-го травня 1989 р. було відкрито в галерії КУМФ велику виставку картин відомих українських мистців — Едварда Козака і його синів Юрія та Яреми Козаків. Виставку відкрив у присутності багатьох любителів українського образотворчого мистецтва д-р Богдан Стебельський.

Напередодні виставки філія Об'єднання Українських Письменників „Слово“ під головуванням пані Марії Голод влаштувала в Інституті св. Володимира літературний вечір „Мандрівки з Еком по Львові і Америці“. Відомо ж бо, що маєстро Едвард Козак (ЕКО) не тільки талановитий маляр, але й відомий письменник-гуморист та поет. Не зважаючи на свій похилий вік, він і досі видає наш єдиний гумористичний журнал „Лис Микита“.

ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ, ПЕРЕДПЛАТИТЬ ДЛЯ НИХ ЖУРНАЛ „НОВІ ДНІ“!

Лесь ТАНЮК

В ОБОРОНІ КУЛЬТУРИ

Реабілітації потребують не лише люди, а й пам'ятники культури. Це стало однією з чільних заповідей Українського Товариства «Меморіал», установча конференція якого відбулася у Києві 4 березня 1989 року. А 13 травня виникло ще одне товариство — Асоціація за збереження історичного середовища. Перед тим її активісти провели кілька мітингів, присвячених пам'яткам культури старого Києва, інших святих для кожного українця місце.

Живемо за доби перебудови, але наші «малоруські» прораби застою подосі замішують своїми брудними руками застійний розчин, яким замазують і нашу історію, і наше сьогодні. За часів брежневщини вони проповідували «злиття націй» і наполегливо звужували поле вживання української мови (дійшло до того, що понад половина споконвіку українських театрів перейшла на російську, особливо коли виїздила на гастролі за межі України, — мовляв, для зручності, аби глядач краще розумів(!), втручалися у творчий процес, забороняли кращі фільми («Криниця для спраглих» Драча та Ільєнка побачила кіноекрани щойно тепер, по двадцяти роках замовчування), не дозволяли до друку прізвища Хвильового, Винниченка, Грушевського, Миколи Куліша, Йосипа Гірняка; не можна було писати про «неокласиків», згадувати Михайла Бойчука; я вже на кажу про абсолютну підозру до всіх закордонних українських видань, які були офіційно заборонені до читання в Україні.

Сьогодні ситуація значно змінилася на краще, — передусім завдяки повстанню великої народної ініціативи. Народились Товариство української мови імені Шевченка, «Меморіал», екологічний рух «зелених» і, нарешті, могутній Український Народний РУХ за перебудову, до лав якого стало нині кілька сот тисяч прихильників нового курсу Горбачова. Активісти перебудови встигли домогтися багато. Але то лише початок. Їм протистоїть чимала гальмівна сила — численний бюрократичний апарат, який лише вдає, що поділяє ідеї перебудови, ідеї економічного та політичного відживлення України, а насправді «точить ніж на брата» і лише й чекає слушної хвилини, аби запустити «пазурі в печінку». Бюрократ намагається затримати свої позиції і якщо й відступає у запасний окоп, то з великим скрипом.

Так, уже кілька «перебудовчих» років триває боротьба киян (підтримана Москвою, Ленінградом та мистцями цілого Союзу, — про це писали центральні газети «Известия», «Советская культура», «Московские новости», численні журнали) з українськими бюрократами довкола знищеної Стіни Пам'яті на Байковому цвинтарі. Майже сім років витратили художники Ада Рибачук та Воло-

димир Мельниченко на свої рельєфи, присвячені вшануванню пам'яті мертвих; йшлося тоді про цілий похоронний ритуал, про Парк Пам'яті. Було створено велику стіну висотою до 6 метрів, де рельєфи займали понад 200 квадратних метрів мистецької площі — витвір світового значення, рівних якому сьогодні важко знайти. Сюжетно рельєфи були нагадом про єдність життя і смерті, тематично там були присвяти материнству, праці, вічності, скорботі за полеглими. І сталося дике варварство. Котромусь із чиновників ці твори не сподобались («Митці пішли ганебним шляхом Пікассо!» — писалося в одному з протоколів) — Стіну Пам'яті було «арештовано» і мистецький шедевр залито бетоном. До речі, зазначу, що на знищення твору витратили більше коштів, ніж на його здійснення... Сталося це 1982 року, ще за так названих «часів застою», але й досі офіційна Україна не спромоглася відмінити свого варварського рішення, — відновити, реставрувати мистецький шедевр Ади Рибачук та Володимира Мельниченка. Очевидячки, міністер культури Юрій Олененко вважає, що бетон — найкраща рецензія на мистецький твір... Про все це з обуренням розповідав, демонструючи прозирки (слайди) знищених робіт, відомий композитор та менеджер Вірко Балеї на конференції в Урбані (Іллінойс), де тривала зацікавлена дискусія про культурні процеси на Україні. Ідею відновлення Стіни Пам'яті підтримує Український «Меморіал», представники творчих спілок; зокрема, активно висловився на захист Стіни письменник Павло Загребельний; активно обстоює цю справу Спілка Кінематографістів України на чолі з кінорежисером Михайлом Беліковим, у республіканському Будинку Кіно, який надав притулок «Меморіалові», було влаштовано виставку шкідців до Стіни та кілька прилюдних обговорень цієї пекучої для киян (та й просто для всіх цивілізованих людей) проблеми. Проте міністерство культури України та його покровителі уперто стоять на своєму і з затятістю легендарної Тьоті Моті з комедії Миколи Куліша «Мина Мазайло» повторюють: «Єтого не может бить хотя би потому, что єтого не может бить никогда...» Вочевидь, мають рацію ті, хто каже, що надійшли такі часи, коли треба боятися не міністра культури, а культури міністра...

До речі, чи не час було б уже піти й Україні за прикладом Прибалтики чи Азербайджану, де на міністрів культури обрали не чиновників, а відомих мистців. Так, напр., у Латвії цю посаду взяв відомий композитор Раймонд Паулс. Може, час і на Україні обрати міністра культури? Іван Дзюба, Дмитро Павличко, Іван Драч, Володимир Яворівський, Вячеслав Брюховецький — є з кого вибирати!

У Києві перед входом до славетного Ботанічного саду був розташований Пантеон воїнів, що загинули у першій світовій війні, — чи не єдиний ансамбль такого типу стилю модерн на Україні. Але й тут маємо справу з драматичною проблемою. У зоні охоронного ландшафту було збудовано Інсти-

тут Проблем Міцності Академії Наук УРСР. Сталося це ще за п'ятдесятих сталінських років: уже тоді почалося нищення могил, терас, пішли в непам'ять деякі будови. Проте остаточно знищити всього не вдалося. Центром композиції — досі є храм, який видно з найвищого району Києва — Печерська. І що ж? Дотепер у цьому храмі провадять жахні експерименти — на повну потугу працюють вібростенди для випробування міцності тих чи інших матеріалів; церква здригається і от-от завалиться. Довкола поналіплювали силу антиестетичних прибудов. Додаймо: інститут хоче розбудуватись. І йому вже виділено біля 40 тисяч карбованців на кілька варіантів проекту розбудови, які передбачають повну забудову колишнього Пантеону будівлями висотою до п'яти поверхів. Це перекриє церкву і цілковито знищить містобудівну доміанту. Стривожена громадськість пропонує альтернативне рішення, яке дозволило б відновити тераси, віддати храм містові й порятувати пам'ятку старої архітектури, зробивши там музей; інститут можна було б забезпечити потрібними робочими площами в іншому місці, не осквернюючи й не руйнуючи ними храм. Нова забудова за цим альтернативним проектом добре вписуватиметься у рельєф київських схилів, храм повернув би собі домінуюче становище.

Але дирекція інституту, зокрема, академік Валентин Трощенко, категорично не хочуть відмовитись від попереднього шкідливого варіанту. Академік вважає, що саме храм — «найкраща споруда для поглинання шумів од вібростендів». Отакі-то ми моголи. І шановний професор вже домовився був із іншим ревним оборонцем культури, директором іншого такого ж інституту Петром Толочком (який віднині є новим головою УТОПІК — Українського Товариства Охорони Пам'яток Культури!), що республіканське правління його товариства, минаючи міську організацію УТОПІК, узгодять цей проект. Хвалити Бога, в міському товаристві знайшлися люди твердої вдачі, які відмовили — категорично! — в такому узгодженні. Сьогодні відмовили. А завтра, коли тиск збільшиться? Або коли цих людей «переведуть» на інші ділянки праці? Чи не поштовхнуть обидва директори інститутів свої маньячні ідеї?

Занедбано в республіці архівну справу, якою довго керував партійний функціонер від культури Л. Мітюков. Головне архівне управління, здається, заклопотане більше особистими проблемами, яких у нього, звісно, багато. Але це діється в той час, як у Кам'янець-Подільському історичному музеї буквально гинуть пергаменти XVI ст., в той час, як, скажімо, родинний фонд Грушевських залишається фондом так названого «обмеженого користування», в той час, як протоколи діяльності комісії по знищенню Михайлівського Золотоверхого собору в Києві видаються лише з дозволу директора історичного архіву. Зазначу, що й назагал рівень архівно-музейної справи в республіці на рівні палеоліту; мало довідкових видань, процес публі-

кації старих документів та книжок неймовірно затягнутий, на все це бракує коштів і паперу, майже відсутнє технічне обладнання, мало копіювальної та обчислювальної техніки, архівну справу досі не комп'ютеризовано й навіть у достатній мірі не мікрофільмовано. І це при тому, що тут працюють десятки ентузіастів, які й за таких умов примудрюються виконувати майже титанічну працю!

Тривожить і моральний аспект проблеми. Ще не так давно такі вчені як Сарбей, Котляр, Симоненко войовниче ганьбили праці того ж таки Михайла Грушевського. А сьогодні вони мають совість входити до складу комісії по виданню спадщини Грушевського, що існує при Археографічній комісії, — на це їх уповноважила вчена рада Інституту історії. І справді, порятуй мене, Боже, від «друзів», а од ворогів я вже якось і сам постережуся. Не дивно, що такі «активісти перебудови» виступають проти видання ілюстрованої «Історії України» Грушевського.

Прикладів такого аморалізму не злічити. Досі всупереч елементарній етиці й здоровому глуздові у Києво-Могилянській академії, яку, безумовно, є сенс перетворити на Світовий український славістичний центр, розташоване військово-морське училище. З проханням надати військовим морякам інше, менш історичне місце, до міністра оборони СРСР зверталось багато людей — від першого секретаря Подільського райкому партії Івана Салія до поета Бориса Олійника, голови Українського Фонду Культури, проте справа не зрушилася з місця. У славетному Гусятинському монастирі XVI століття — дім для божевільних. Руйнуються Англійське, Французьке та Італійське кладовища у Севастополі, де були поховані полеглі під час російсько-турецької кампанії; цвинтарі, які ще в нашому часі були пам'ятками європейської культури, і зберігати їх було актом гуманізму. Я вже не кажу про шалений план будівництва нового Київського вокзалу у місцях, пов'язаних із Биківнею, де знайдено рештки багатьох тисяч репресованих за часів сталінських репресій. Повідомлялося, що для будівництва такого вокзалу треба знищити 1200 гектарів коштовного дарницького лісу — легенів Києва, лісу і без того забрудненого хемічними та іншими речовинами. Хочеться вірити, що ці акти вандалізму не здійсняться. Покладаю тут надію на те, що під впливом громадськості змушений був нещодавно залишити свою посаду перший секретар київського міському партії Костянтин Масик, якому нарід висловив недовір'я, не обравши його до Верховної Ради Союзу. Його місце заступив Анатолій Корнієнко, партійний лідер нової генерації. Спадщина дісталася йому нелегка, але сподіватимемося, що йому не забракне енергії зменшити владу київських бюрократів, що гальмували й гальмують перебудову.

Висновок? Простий: в одній Мольєровій комедії говориться: «До діла від думок далеко ще чвалати». Балачок про перебудову в середовищі теперішніх бюрократів багато. Але одне діло язиком, а

друге — перти плуга. Плуг горбачовської перебудови оре на Україні дрібно. Треба брати глибше.

Зацікавлених у цій проблематиці відішлю до нового журналу «Пам'ятки культури», який нещодавно засновано в Україні. Редакція молода, народ активний і сміливий — діло буде: читайте. Цей журнал допоможе зрозуміти культурну ситуацію такою, якою вона є.

Співголова Українського Товариства
МЕМОРІАЛ **Лесь Танюк**

НА ЧОМУ СТОІТЬ «МЕМОРІАЛ»?

Цього літа в Канаді побували відомий український театральний і громадський діяч, режисер і літератор **Лесь ТАНЮК** та його дружина соціолог **Неллі КОРНІЄНКО**. Вони мали численні зустрічі з українською громадськістю, науковцями та студентами Канади і США. Ми мали можливість дізнатися про найактуальніші події в Україні і в Радянському Союзі взагалі з уст людей надзвичайно компетентних і неупереджених.

Гості з України побували в редакції журналу «Нові Дні», де журналістка **Раїса Галешко** провела бесіду з **Лесем Танюком** про Українське Товариство «Меморіал», одним із співголів якого є **Лесь Степанович**.

— Як утворилося Українське Республіканське Товариство «Меморіал», хто був його ініціатором? З якого, так би мовити, ґрунту воно виростало?

— Український «Меморіал» (повна офіційна його назва Українське республіканське історико-освітнє товариство «Меморіал») народився на установчій конференції в Києві, яка відбулася 4 березня 1989 року. Установчі збори в Києві надали лише офіційного статусу цій організації, бо фактично «Меморіал» існував уже з рік у формі різних груп, що займалися цими ж питаннями.

Наступного дня після конференції, 5 березня, на Україні, як і в усьому Радянському Союзі пройшли великі мітинги протесту проти сталінізму, сталінщини, й усього того, що ми з цими поняттями зв'язуємо. Мітинги розпочалися рівно о 12 годині — це був день смерти Сталіна.

Ідея творення єдиної організації «Меморіал» жила вже давно, передусім у творчих спілках. Так, Спілка Письменників України хотіла видавати том «Спадщина», де йшлося б про незаконно репресованих і реабілітованих. В Київському Будинку Кіно мистецькі діячі і літератори зробили кілька вечорів, присвячених реабілітованим. Я, ще працюючи головним режисером Київського Молодіжного Театру, організував 14 творчих

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монтреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у вівторки і п'ятниці.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Середньо
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монтреалі: (514) 844-2674
в Торонто (416) 364-2035

POLISH AIRLINES

1000 Sherbrooke St. West
Suite 2220
Montreal, Que H3A 3G4
Phone Montreal (514) 844-2674 Toronto (416) 364-2035

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

УВАГА ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто і „Внешпосилторг“ із Радянського Союзу підписали договір про висилання повнооплачених посилок — подарунків від індивідуальних канадців та організацій своїм рідним і друзям, проживаючим в СРСР.

Українська громадо! Всі митні, поштові та інші оплати можна заплатити канадськими доларами без додаткових оплат тих, хто їх отримує.

„Українська книга“ має філіали у Вінніпегу, Едмонтоні, Ванкувері, Монтреалі.

**Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. М6Н 1Л6.
Телефон — (416) 534-7551.**

**Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6N 1L6.**

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

вечорів, половина з яких були присвячені Зерову, Филіповичу, Курбасу та іншим. На одному вечорі зайшла мова про Василя Стуса, про якого ще кілька років тому ми не наважувалися говорити привселюдно.

Це по суті були зачатки “Меморіалу”, а всі ті люди, які брали участь у цих вечорах пам’яті жертв сталінізму згодом стали членами Товариства. Оформити всі ці дії окремих груп в одну республіканську організацію спонукала московська конференція Всесоюзного Товариства “Меморіал”. Це було 28—29 січня 1989 року. В Москву з’їхалися представники близько сотні міст і після палких дискусій було оголошено про створення Всесоюзного Товариства “Меморіал”.

— *З огляду на централізацію, яка існує в Радянському Союзі, чи підпорядковане Українське Товариство “Меморіал” Всесоюзному?*

— Республіканські Товариства не підкоряються Всесоюзному, вони мають, так би мовити, горизонтальну дотичність (наприклад, обмін інформаціями), але бюрократичної піраміди підпорядкування і керування вдалося уникнути.

— *Лесю Степановичу, я знаю що ви брали участь в роботі установчої конференції «Меморіалу» в Москві, увійшли до його керівних органів. Яку роль, на вашу думку, відіграє представництво у цьому, не вельми бажаному для партбюрократії демократичному об’єднанні.*

— Власне, воно “вижило” завдяки авторитетам, людям поважаним і знаним в народі, таким, наприклад, як Андрій Сахаров. До комітету входить багато видатних людей: Євтушенко, Вознесенський, Єльцин, Афанасьєв, Коротич. Це найактивніша інтелігенція і з її думкою просто неможливо не рахуватися. Я є членом робочої колегії, яка нараховує 10 чоловік. Я представляю не тільки Україну, а усі республіки як такі.

Через місяць відбулася виборча конференція і у нас, в Києві. Найзначнішим було те, що це була не просто робоча конференція. До її відкриття ми організували виставку матеріалів про репресованих. Фотографії, старі листи, документи були виставлені на стінах Будинку Кіно, де проходила перша республіканська виборча конференція. Це вражало присутніх. У заготований ящик, немов у камеру в’язня, люди кидали гроші на пам’ятник жертвам репресій.

Конференція проходила з колосальним напруженням, тому що партійно-бюрократичний апарат хотів все це розкласти по своїй схемі, і почав присилати від кожної області свої “офіційні” делегації, тобто людей перевірених, затверджених в парткоммах і т. д. Та одночасно на конференцію йшли

ентузіясти, чесні люди низу. Таких делегацій, які йшли за покликом серця, було багато. Так, зі Львова прибуло 50 чоловік, а мандатів було тільки 20. З Черкаської області приїхало дві делегації, в одній 16, в іншій 15 чоловік. Що робити? Ми ділили мандати порівну по представництву, щоб нікого не образити. Це викликало великий спротив бюрократичного апарату, вони кричали, що Танюк кому хоче — дає мандати, кому не хоче — не дає...

— *Хто, окрім вас, увійшов до керівництва республіканського “Меморіалу”?*

— Українським “Меморіалом” керують 7 співголів: письменники Олександр Деко та Володимир Маняк, який написав Книгу-Меморіал про голод 33-го року, Владлен Кузнецов — секретар Спілки Кінематографістів, кінодраматург, Ізраїль Резниченко — від репресованих, Віктор Цимбалюк — кандидат філософських наук з Одеси, Ігор Доброштан з Дніпропетровська — один з репресованих з солідним стажем. Керував колись повстанням на Колімі, яке було жорстоко придушене. Це могутня, незламна людина. За все своє життя політичного в’язня простояв 1300 днів у карцері. Простояв!..

— *Як реагувала офіційна влада на те, що на установчій конференції перемогли чесні люди?*

— По правді кажучи, погано зреагувала. В стилі застійних часів: формування громадської думки методами очорнювання “Меморіалу” в пресі та прямого тиску на його членів. Мовляв, сякий-такий “Меморіал” ставить питання не тільки сталінських репресій, він хоче взагалі всю історію Радянської влади підвести під репресії, і т. д. Договорилися до того, що Сверстюк, Стус, Світличний не зазнали ніяких репресій, що за їхні справи влада їх мало не по голівці гладила.

— *Які газети найбільше виступали в такому дусі?*

— Найбільше ляли “Правда України”, “Прапор комунізму”, діставалося й від інших газет. На місцях дошкуляли своїми шпичками обласні партійні газети.

Були серйозні спроби переграти рішення республіканської конференції. Наприклад, коли делегації повертались з Києва додому, місцеві партійні керівники пропонували їм створювати інший “Меморіал” — офіційний, куди б входили “перевірені” і “затвержені” прокурори, слідчі, а не ті, хто постраждав. Так, під тиском виникло по два товариства “Меморіал”: в Тернополі, Рівному, Луцьку. Незабаром ті, офіційні, розпалися, а справжні існують. Протидія апаратників все ж не пройшла безслідно. Деякі міста, як, наприклад, Харків, Донецьк, Дніпропетровськ, наполягають, щоб підпорядковуватись тільки Всесоюзному

“Меморіалу”, а республіканським напрому звертатись до Москви, тому що, кажуть вони, в українців немає окремих проблем, а є проблеми загальносоюзні. Я думаю, що ті люди вгамуються, бо сам час доведе, що в кожного народу свої болі... —

Всю свою увагу Товариство “Меморіал” зосереджує на виявленні і засудженні сталінських злочинів, чи є ще якісь інші аспекти?

— Чому ми підкреслюємо, що боремось і проти сталінізму і проти сталінщини? Тому, що сталінізм є ідеологія, а сталінщина — її практика. Сталінізм як теорія існує так само, як існує марксизм, ленінізм, троцькізм. Що таке сталінізм? Спрощено — це коли політично і етично неграмотні люди беруться формувати ідеали, тобто той небезпечно низький рівень етики, моральності, політики, цивілізації що зрештою призводить до поліцейської держави.

— *Партбюрократія сьогодні запевняє, що вона відгородилася від сталінізму й засуджує його методи. То чому ж, на ваш погляд, вона так боїться “Меморіалу” та інших подібного плану товариств?*

— “Меморіал” називає все своїми іменами, говорить, що так далі терпіти не можна, коли на демонстрацію виходить, скажімо, Федоринчик і розповсюджує Закон про вибори (!), а його у зв'язку з цим арештовують і мільціонер витирає його обличчям власний чобіт.

— *Я знала Сергія Федоринчика ще студентом. Інтелігентний білоруський юнак, з витонченими музикальними пальцями, відкритим одухотвореним обличчям... І щоб таким обличчям — по поліцейському чоботі...*

— Це глумління над демократією. Сергій оголосив голодівку. Ми написали кілька листів-протестів в офіційні органи. Потім арештували Набоку... І так далі. Ми тоді вставили в статут пункт про те, що “Меморіал” — товариство, яке захищає права і обов'язки своїх членів, якщо вони виконують статут “Меморіалу”. Наскільки мені відомо, такого пункту немає в інших товариствах і організаціях, навіть в радянських профспілках. Ми перші наполягли на цьому. “Меморіал” заявляє, що реабілітації потребують не тільки люди, а й пам'ятники культури, релігії. Це проблема з проблем. Шукаємо і називаємо винних... Бюрократи думали, що ми будемо займатися тільки історією. Але коли ми торкнулися тих справ і людей, які “проєктуються” на сьогоднішній день, — забоялися... Не можна братися за історію, минаючи сьогоднішній день. Не можна вважати себе моральним, знаючи, що сьогодні може повторитися те, вчорашнє, що засуджуєш. Якщо сьогодні живий слідчий Хват, який катував академіка

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

PALADIN INSURANCE LTD

Тел. 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі, автомобілі, торгові підприємства, каліцтво, життя! Також групова асекурація!

3005 Bloor St. West
Etobicoke, Ontario M8X 1C3

(Bloor at Royal York Road)

Homeowners
Tenants
Commercial
Automobile
Life
Disability

КРЕДИТОВА СПІЛКА

при Церкві Св. Покрови (Торонто)

дає позики і платить високі відсотки від ошадностевих вкладів.

Тел.: 537-2163

Ділові години:

Понеділок, вівторок, четвер: 9.30 — 5.30
п'ятниця — 9.30 — 7.30 субота — 10.00 — 1.00

St. Mary's (Toronto) Credit Union LTD
832 Bloor St. West (near Shaw St.),
Toronto, Ont. M6G 1M2

Вавілова, якщо й понині в Москві спокійно поживає кат, який стріляв в Мейєргольда і коли мозок видатного митця бризнув на стіну, кат сказав: “Смотрите, почти как географическая карта Советского Союза”... Якщо живий Каганович, якого не можна запросити в Биківню, як свідка розстрілів, — значить їх бояться.

— Чому, на ваш погляд, не можна заціпати того ж Кагановича?

— Спитайте щось легше. Биківня в усіх на устах. Потрібні свідки. Слідчий, що веде цю справу, стверджує: їх немає. Ми дали йому список, серед інших — Лазар Мойсейович Каганович, він все знає, власноручно підписував вирок на розстріли. “Ми не можемо його викликати, — каже сучасний слідчий, — він живий герой, ходить по піонерах, розповідає, як боровся за Советську владу. Ого, якби ми могли...” “Меморіал” якраз і виступає проти того, що одні підходять під закон, інші ні.

Історичні, здавалося б, діла заболіли народу сьогодні.

Всі ці розкопки жертв НКВД під Биковнею, Вінницею, розстріли в Чортківській тюрмі... Проблеми реабілітації цілих сіл, які були знищені в 30-х роках за зв'язок з ОУНівцями... Ці люди хочуть повернутися в рідні місця, там могили їхніх предків.

— Допомога реальним людям потребує юридичної, фінансової бази, не кажучи вже про час. Яка у вас матеріальна база, фонди?

— Ми збираємо пожертви на концертах, мітингах. Вже є чимала сума на побудову пам'ятника жертвам репресій. Беремо участь у створенні парку пам'яті на місці масових поховань в Биківні. Ведемо велику дослідницьку роботу — наша картотека розпухає. До нас звертається багато людей з проханням розшукати рідних. Ще не всі місця поховань відомі. Все це, хочеш не хочеш, зводиться до одного: назвати винних. Деякі знаходяться...

— Народний Рух України за перебудову і Товариство “Меморіал” — це ті рушійні сили сьогодні, що утворені з найкращих поривань народу. Як ви співпрацюєте?

— Народний Рух України за перебудову утворився як система всіх інших рухів. В Народний Рух входять і, вважаю, мусять входити, і “Меморіал”, і Товариство Української Мови, і організація “Зелений Світ”. Народний Рух — це система масових рухів. Тому як тільки виникла ідея створення Народного Руху України, “Меморіал” її підтримав.

— Чи могли б ви назвати приблизну кількість членів цих організацій?

— Приблизно — міг би. “Меморіал” нараховує тепер близько 70 тисяч чоловік, а Народний Рух 350—400 тисяч, можливо більше.

— Яка у вас трибуна, через які засоби ви спілкуєтеся з народом?

— Наші ентузіасти їздять по селах, збирають свідоцтва про голод, репресії, роблять записи, відеофільми. Збираємося цю справу комп'ютеризувати. У Вашингтоні є пам'ятник воякам, що загинули у В'єтнамі. На стінах того пам'ятника вмістилися прізвища кількох десятків тисяч людей. У нас на Україні мова йде про мільйони — 10—15 мільйонів, що загинули під час голоду і репресій. Кожну людину ми також мусимо назвати поіменно.

— Чи є в ваших режисерських планах створення фільму чи спектаклю на основі зібраних “Меморіалом” матеріалів?

— У нас є ідея поставити виставу за п'єсою О. Олесея „Земля обітована“. Ол. Олесь написав її в Празі за фактами знищення родини Антона Крушельницького. В грудні сім'ю було розстріляно, а в січні вже з'явилася п'єса. Це страшний твір, можливо в чомусь і наївний, бо писаний самим болем, по гарячих слідах. У своєму майбутньому спектаклі ми б хотіли на прикладі однієї сім'ї показати трагедію всього народу.

Я хочу перекласти на російську мову книжку “Жовтий князь” одного з найкращих українських поетів 50-х років Василя Барки, який нині живе під Нью-Йорком. Спробую зробити з цього фільм.

Спільно з Валерієм Івченком робимо серію документальних телефільмів про репресованих письменників. Вже вийшли на екран фільми про Василя Блакитного, Майка Йогансена, Миколу Куліша, Миколу Хвильового, закінчуємо про Леся Курбаса. Думаю, випустимо фільмів з десять. Два таких фільми-звинувачення вже замовила Москва, треба тільки перекласти їх на російську мову. Вони будуть показані по Центральному телебаченні на всю країну.

Подумуємо про створення театру “Меморіал”.

— Все це колосальний план. Наскільки тяжко його здійснювати в існуючих умовах та з огляду на історію?

— Не тяжче, ніж все інше. Бо не сьогодні все це творилося. Наприклад, Биківнею я займаюся з 1962 року...

— Чи маєте доступ до архівів?

— Практично не маємо. Але зараз так багато публікується в пресі, тільки встигай знайомитись і реагувати. Крім того, як я вже казав, листи, документи, які надходять від людей, розповіді. — Це живий архів.

— Леся Степановичу, підсумовуючи сказане, чи можна вважати Українське Товариство “Мемо-

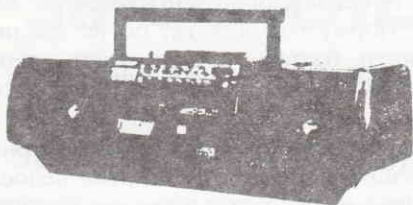
SONA

HI

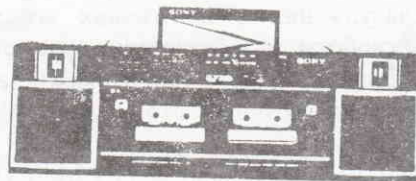
FI

УСЕ НА УКРАЇНУ

SHARP WQ-T221Z

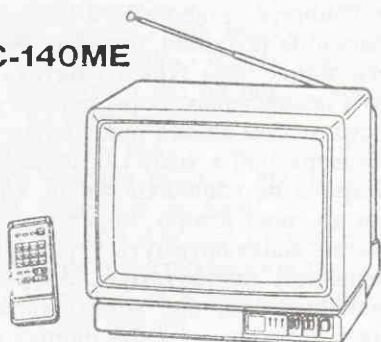

SONY CFS-W365

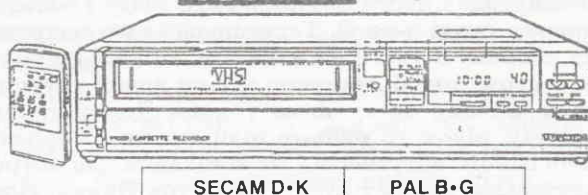

Великий вибір відеомагнітофонів (VCR), телевізорів, стереосистем, багатохвильових радіоприймачів (з діапазонами довгих, середніх і коротких хвиль ФМ і АМ), стереомагнітофонів і іншої звуко- і відеоапаратури.

JVC C-140ME

TOSHIBA V-83CZ

HITACHI
VM-600E

НАПРУГА 110-220 вольт
ЧАСТОТА 50-60 герц.

ТЕЛЕВІЗІЙНА АПАРАТУРА
ВПОВНІ ВІДПОВІДАЄ ПРИЙНЯТІЙ НА
УКРАЇНІ СИСТЕМІ SECAM

NATIONAL PANASONIC
NV-M7EN

Всі товари — продукції відомих світових фірм — SONY, JVC, AKAI,
AIWA, NATIONAL, PANASONIC, SHARP, HITACHI, TOSHIBA,
SANYO, SANSUI і PHILIPS

МИ ПРИСТОСОВУЄМО СОВЕТСЬКІ ВІДЕОКАСЕТИ НА КАНАДСЬКУ СИСТЕМУ

SONA

HI

FI

332 YONGE STREET
(North of Eaton Centre)
TORONTO, ONT.
(416) 591-6616

232 RIDEAU STREET
OTTAWA, ONT.
(613) 238-7090

ріал" політичною організацією, яка відображає суто народне волевиявлення?

— Як би ми не назвали цю організацію, а проблеми, які вона порушує, гостро актуальні. Це перш за все етичні проблеми: про створення правої держави, про юридичний захист особи, про неможливість масових арештів, про ліквідацію психушок для політичних, про перегляд справ усіх в'язнів, засуджених з політичних міркувань, за політичні свободи, за забезпечення прав усіх народів на самостійну культуру й економічну незалежність.

Ось на таких позиціях стоїть наш "Меморіал", за них і бореться.

(Інтерв'ю вела Раїса Галешко)

Петро ЯЦИК

ВИКОНАЙМО НАШ ОBOB'ЯЗОК!

Від 18-го до 20-го серпня 1989 р. відбувся в Шератон Центрі в Реджайні 46-ий З'їзд складових організацій найбільш заслуженого для нашого самовияву в Канаді — Союзу Українців Самостійників. З'їзд відбувся під гаслом «Забезпечмо наше майбутнє». На його наслідки не доведеться, мабуть, довго чекати.

Репортаж з цього незвичайного з'їзду і головну промову судді д-ра В. Тарнопольського надрукуємо пізніше. З уваги на нагальну актуальність теми, в цьому числі друкуємо тільки довші уступи з слова-заклику заступника голови Допомогового комітету, відомого нашого підприємця з Торонта, найбільшого ентузіаста і жертводавця для потреб української науки і культури Петра Яцика. Його пожертви на українознавчі студії в університетах в Гарварді, Торонті, Едмонтоні та інші проекти переступили межу двох мільйонів доларів. Ширше про нашого мецената Петра Яцика читайте в „Нових Днях“ за лютий 1986. Ред.

Організаційно жиди є дуже вироблені люди. Як вони когось оскаржують, то рівночасно й забезпе-

чують себе перед обороною оскарженого. Провідників громади, з якої вибирають оскарженого, часто присипляють різними обіцянками, декого застрашують, ще іншим натякають на вищу посаду. Оскаржена особа, замкнена за ґратами, деколи психічно заламується і програє не тому що винна, а тому, що не має спроможности на належну оборону.

Початково це сталося і в випадку Івана Дем'янюка. Ніхто з наших адвокатів у США не зацікавився його справою й не запропонував оборони. Малі діти пішли під тюрму голодувати, бо не знали як інакше оборонити батька, а наш таки адвокат прийшов виганяти їх, щоб не псували йому нагоди стати суддею...

Тож обвинувачі не сподівалися оборони. Чоловік — бідний робітник, жінка організаційно недосвідчена, діти малі, хата обтяжена боргом. Не врахували одного: моральної й психічної сили волі людини. Дем'янюк, його жінка і діти — сильно віруючі в Бога люди. Певні своєї невинности, вони витримали великі удари вже понад 10 літ і не падають ані духом, ані фізично. Час загартував їх до нерівної боротьби з напасником. Несподівано для багатьох, малий «Давид» виступив до боротьби проти великана Голіята з вірою, що правда перемагає. Спочатку родина Дем'янюка так, як ми всі, не знала й не розуміла, що саме хочуть обвинувачі досягти знищенням їхнього батька. Це виявилось щойно з невластивих форм перебігу суду і з преси, що засудом Дем'янюка припечатують українців та інші бездержавні а тому і безборонні народи Східної Європи як убивників жидів, хочуть вписати їх такими до своєї історії, через яку довгі покоління Ізраїльтян ненавидітимуть українців та інших і на цій ненависті будуватимуть оборону Ізраїля. Не сподіваючись оборони, вони цілком злегковажили прийняті у західному світі форми правосуддя, оскаржуючи Дем'янюка за те, що 350 років тому Богдан Хмельницький «бив жидів», що ще перед народженням Дем'янюка «Петлюра бив жидів» та з залі суду поширювали подібні сплетні. В документі присуду згадано 307 разів Україну і україн-

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

**Complete
Home
Comfort!**

- Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel. 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

ців, а це таки свідчить, що не так Дем'янюка, а українську націю поставлено «на суд» в Єрусалимі, і то без жодного оборонця. Дем'янюком і ніби судом над ним лише «злегалізовано» вирок над українцями, щоб це раз записати їх до історії як убивників жидів.

І щойно цей явно тенденційний і несправедливий спектакль «суду» розворушив широку українську громаду, багатьох чужинців і навіть тих жидів, які думають про майбутнє і які на перше місце ставлять правду, а не сліпу помсту.

Німецькі автори вже видали дві книжки з описом несправедливого ведення процесу проти Дем'янюка й обвинувачень українців як нації.

Жидівський адвокат з Арізони Вільям Вольф написав багато статей в американській пресі і виступав по радіо в Америці та в Ізраїлю, щоб відвернути несправедливий присуд.

Д-р Рут Окунева, д-р Флін, нащадок великого російського письменника Толстой і інші відважно виступали прилюдно в обороні справедливості.

Як уже відомо, колишній авторитетний ізраїльський суддя Дов Ейтан узяв на себе справу оборони й був переконаний, що виграє справу. Чотири дні перед апелем вилетів у таємничих обставинах крізь вікно з 15-го поверху. Ізраїльська поліція — без обов'язкової в подібних випадках атопсії — ствердила «безсумнівне самогубство», хоч не було для цього жодних причин, ні познак. Чи не такі ж «герої» виляли квас до очей адвокату Шейфтелеві під час похорону Ейтана, що й відклало справу апеляції. Тим часом появляються солідні статті і книжки про заподіяну несправедливу помсту і набирають міжнародного розголосу.

Зокрема свідок оборони д-р Вагенаар написав книжку «Identifying Ivan», у якій виявив свідомі чи й несвідомі помилки ізраїльських поліцейних працівників як вони підказували свідкам в якій спосіб пізнавати Дем'янюка як «Івана з Треблінки»...

Вкоротці вийде ще одна книжка, написана американцем, у якій він звинувачує суддів та американське Бюро Спеціальних Розслідувань за нетактовне і неправильне ведення цілої процедури, що

цілковито злегковажила міжнародні форми судочинства.

Тож спочатку це була справа Дем'янюка, якого ніхто не знав, опісля вона стала справою українською (бо цього хотіли обвинувачі), тепер ця справа нас усіх переросла й стала справою міжнародної справедливості.

Створюється цікавий момент: жиди, будучи віками поневолені або в меншості, усе заступалися за людські гуманні права. Нині Давид став по другому боці барикади. Видається, що його роль припала найбільшому поневоленому народові українцям.

Жиди інтелектуально і фінансово сильні, але ті з поміж них, які вміють бачити наперед, знають, що вони в великій меншості в світі і коли перетягнуть струну, більшість може повернутися проти них, як це бувало вже не раз в історії.

Дем'янюк є у їхніх руках, вони можуть його знищити, але багато з них уже знають, що світ не повірив їхнім оскарженням і вони можуть увійти в історію як бандити (подібно як нацисти), котрі вбивали невинних людей, а це велика небезпека для малого народу. Тому мудріші з поміж них пробують нині ту небезпеку відвернути. До таких треба зарахувати вже згаданого жидівського провідника арізонського адвоката Вільяма Вольфа, рабіна Філіпа Гіата, колишнього генерального прокурора Ізраїля Хаїма Когена, проф. Єлисавету Льофтус, проф. В. Вагенаара, Авраама Шіфріна, пок. Дова Ейтана, який був 17 років ізраїльським суддею, адвоката Йорама Шейфтеля, д-р Рут Окуневу, історика, Франка Штіфеля, Ж.Ф. Стайнера що пережили Треблінку і багато багато інших, які запобігають зроблення зла Ізраїлем і в той спосіб допомагають також невинним українцям...

Що ж нам тепер робити, коли саме на нас припала та історична місія відіграти роллю оборонців справедливості в світі? Робимо це добре, чи ні? Я сказав би, робимо добре, але замало. Що роблять наші організації, щоб відвернути історичну напасть від наших онуків і правнуків? Наприклад, я звертався до СФУЖО, щоби перебрали функцію писання листів у відповідні інстанції. Не знаю — не

вміють чи не хочуть. Я певний, якщо б жидівські жінки мали подібну потребу, вони засипали б уряди і міністерства справедливості мільйонами листів. Вони писали б листи так довго, поки не вирвали б невинну жертву на волю. На цій підставі я тверджу, що робимо замало.

Тут хочу виразно підкреслити, що якби наші громадські і церковні провідники так розуміли цю справу, як (голова Комітету Українців Канади) д-р Ціпівник, — ми вже давно справу виграли б! Ми сподівалися, що ця справа візьме шість місяців до одного року часу, а це вже добігає три роки. Ми думали, що допоможемо зібрати родині 200-300 тисяч доларів, але в одній Канаді збрали вже майже мільйон. Ми вичерпалися, бо інші країни не віднеслись до цього з всією серйозністю. Але треба ще трохи докласти зусиль і грошей. Ви знаєте, що наші ненависники щопівгодини бубнили в радіо, писали в часописах, показували в телевізії, що Дем'янюк винен. Чому тепер замовкли?

Кожна стаття, кожна книжка все виразніше викриває незаконність і несправедливість у цій справі. Час працює для нас. Ми маємо тепер багато більше доказів проти тієї змови, як попередньо. Тож треба, щоб наші організації таки більше цією справою зацікавились, щоб поставили бодай одну кваліфіковану людину, яка виключно за цією важливою справою, слідкувала б. Обзнайомлена з ходом цієї справи людина буде інтелігентно реагувати на кожну статтю, на кожну книжку. Буде поширювати правдиву про нас інформацію й заперечуватиме несправедливі наклепи.

Треба закупити книжку Вагеннара і вислати до впливовіших суддів, адвокатів, політиків, мідії, з прозьбою стати в обороні справедливості. Не Івана Дем'янюка, бо тоді звужуємо справу до одиниці, а це є наша справа загальна. Такою зробили її на судилищі в Єрусалимі.

Ми маємо добре наладану оборону, але й найліпші адвокати без грошей нічого не зроблять. Це політичний процес на міжнародному рівні. На такому рівні українці в історії ще не виступали.

Жидівська сила в тому, що коли приходять по-

дібна справа, то всі відділи Світового Жидівського Конгресу та інших їхніх організацій, усі видні рабіни виступають і підтримують навіть неправду, наприклад, «антисемітизм» і «погроми» Симона Петлюри. Наша слабкість у тому, що наші «рабіни» і політичні провідники не вміють або бояться зайняти виразне становище навіть в обороні правди.

Нас оскаржили як українців, тому байдуже чи хтось католик, православний, чи евангелик, байдуже яка в кого політична симпатія чи скільки поколів хтось у Канаді, Австрії чи в США; як українці, ми повинні стати всі разом і подбати, щоб наші внуки і правнуки не терпіли за нашу нинішню легковажність у цій важливій справі. Замало нарікати на зовнішні сили, кожний повинен запитати себе особисто: що я зробив, що оборонити мого брата українця і чи я справді не міг збити більше?

Коли зважити, що 12 апостолів збудували величну християнську Церкву, то скільки більше нас тут сьогодні: 370 делегатів і кожен репрезентує найменше 100 людей, а це вже 37,000 осіб! Коли б так наші Владики, священники, професіоналісти, студенти, усі люди котрі мають доступ до мідії, до політиків в урядах, доложили трохи зусиль...

Тут не треба складати «тіло й душу», треба лиш трохи праці і трохи грошей. Правда є по нашому боці, треба лиш здобути для себе і своїх нащадків завтрашню справедливість.

Запевняю вас, якщо ми всі від завтрашнього дня доложимо більше зусиль, ми відвернемо напад від себе і від наших нащадків і ввійдемо до історії чистими, такими якими ми є, бо тюрем і концтаборів ми не будували і нікого в них не вбивали. Доклавши ще трохи зусиль, ми, може, ще до кінця цього року виграємо змаг за справедливість і будемо мати вдовolenня, що виконали обов'язок перед німечним братом, перед нашою православною Церквою, перед Богом і історією.

Пожертви на покриття коштів апеляції слід слати негайно на таку, адресу:

Canadian Charitable Committee Tel.: (416) 534-1745
2118-A Bloor Street West, Toronto, Ont., M6S 1M8

- Спальні
- Ідальні
- Вітальні
- Домашні
прилади
- Матраци
- Софи
- Декоративні
вироби

1995 Dundas St. E. Mississauga, Ont.

(1 km W. of Hwy 427) Tel. 624-4411

Власники запрошують Вас відвідати найбільшу в світі українську крамницю меблів і домашнього устаткування. Приязна атмосфера. Недорогі ціни.

НА АКТУАЛЬНІ ТЕМИ

М. ТИСЯНСЬКИЙ

50-ліття ПРОГОЛОШЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Зродились ми під посвистом нагайки
І чорну кров з грудей зболілих ссали:
Нам матері пісень про Наливайків
над колісками нишком не співали.“

Федір Могіш-Босвір

Кожна подія має багатогранне значення, яке міняється з бігом часу, однак сам чин залишається незмінним. Події в Карпатській Україні, що сталися 50 літ тому, залишаються для всіх українців, як чарівна казка, як величний міт, як священна легенда, окуплена великими жертвами.

14 березня 1939 року найменша вітка українського народу раптовим могутнім поривом записалась на сторінках історії як українська держава, переставши бути „землею без імені“, як її назвав чеський письменник Іван Ольбрахт.

Не зважаючи на тисячолітню мадярську неволю і всупереч усім жорстоким ворожим зусиллям тримати цей клаптик української землі в духовій та економічній відсталості, щоб таким чином школи допустити до якоїсь спроби визволитись з під чужої влади, на початку великих світових подій, напередодні Другої Світової війни, ця країна під проводом своїх великих синів, виявила несподівано перед цілим світом свою національну зрілість до державного життя. Найкращий син Закарпаття о. д-р Августин Волошин виконав волю свого народу і 14 березня 1939 року проголосив в Хусті Карпатську Україну суверенною державою українського народу.

То не орли сильно-крилі
Вилітали із Карпат,
То юнаки в повній силі
виходили з своїх хат!

Бо Карпатська Україна
Пробудилася зо сну
І святкує довгождану
Самостійности весну!
— писав Федір Фодчук.

Здобута воля була вислідом зусиль й 20-річної боротьби в рамках Чехословацької республіки за українське Закарпаття з сильним русофільським рухом, що його штучно утримував чеський уряд з їхньою політикою: «Діли і пануй», і яка провалилася щойно 11 жовтня 1938 року, коли Закарпаття, що звалось Подкарпатська Русь, увійшло в склад Чехословацької держави, як федеративна республіка з коаліційним урядом в складі: А. Бродій — прем'єр-міністер (русофіл), Юліян Ревай — міністер і о. А. Волошин, державний секретар (українець). Та незабаром А. Бродія виявлено як зрадника на користь Угорщини, його арештовано 27-го

АНДРІЙ ЛАТИШКО

ДОПОМОЖЕ КУПИТИ
або ПРОДАТИ

апартаменти, будинки,
бізнеси, котеджі і фарми

Прошу телефонувати:
236-2666 — бюро
620-4953 — дім

CHOLKAN CORPORATION • REALTOR
5302 Dundas St. W., Toronto, Ont., M9B 1B2.

Naturopathic Clinic

Vis Medicatrix Naturae

Д-р Галина СРОЧИНСЬКА, М.Д., Н.Д.І
Д-р Лідія ДОБОШ, М.Д., Н.Д.

(ЗЛЛЯ, ГОМЕОПАТІЯ, ДІЄТА,
АКЮПАНЧЮР, ГІДРОТЕРАПІЯ,
ФІЗИОТЕРАПІЯ)

ЛІКУВАННЯ:

алергій, артрити, ревматизму, простуди, болів голови, мігрени, виразок шлунка, нестравности, надмірної ваги, паразитів системи травлення, болів спини, хворіб шкіри (екземи), жиляків, налогу курення, профілактика збереження доброго здоров'я.

1595 Bloor St. West, Subway: DUNDAS WEST,
Toronto, Ont., M6P 1A6 Тел.: 534-0050

ЗДОРОВИЙ і СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає
Українська пекарня

THE FUTURE BAKERY

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські
страви у нашій каварні

відкрито 7 днів у тиждні!

735 Queen St. W., Toronto, Ont.
Tel. 368-4235

жовтня, а прем'єром уряду призначено о. А. Волошина. Однак в наслідок Віденського арбітражу, 2-го листопада 1938 р. Карпатській Україні завдано

важкого удару, бо відірвано від неї найважливішу територію, що припала Угорщині, з трьома найбільшими містами — столицею Ужгородом, торговельним центром Мукачевим та дуже багатою й родючою землею з містом Береговим. Цим самим перервано головну залізничну сітку: Ужгород-Чоп, Мукачів-Батьово-Чоп та магістралю Ясіня-Прага в наслідок чого унеможливлено комунікаційний зв'язок Карпатської України з рештою території ЧСР. Це було зроблено свідомо з думкою, що так обкромлена Карпатська Україна не спроможеться існувати а скорше чи пізніше буде загарбана сусідами.

Виникла велика проблема евакуації державного апарату з Ужгороду до нової столиці Хусту, як також багатьох інших установ із Мукачева й Берегова на обкромлену територію К.У. Ніхто не сподівався, а зокрема чехи, що українці будуть здатні, не маючи основного транспортного засобу — залізниці, впогатись із цим важким завданням. Ці події вимагали негайної дії, бо стались вони раптово, за ніч, й треба було великої відваги й рішучості, щоб переконати світ в життєздатності українського народу.

Умови евакуації були нестерпно важкі, коли зважити, що єдиними середниками транспорту були вантажні авта, яких було обмаль, а шляхи, що залишились, були другорядними і в поганому стані; тільки завдяки героїському подвигу всіх відданих цій справі людей, подолано ці нелюдські перешкоди. Розмоклі осінніми дощами дороги, по яких безнастанно сунули колони вантажних самоходів, іноді замінювались в глибокі калюжі, а коли почалися сніговії й морози то умови евакуації стали неймовірно важкими. Однак за короткий час під вмільм керівництвом українського уряду на чолі з о. А. Волошином, заведено повний лад, обсаджено всі відповідальні місця і Карпатська Україна викликала своєю життєздатністю подив усього світу. Загомніла світова преса, десятки чужинецьких журналістів поїхали оглянути цю мініатюрну державу й чарівну країну, що її один поет назвав «Срібною Землею» й подивитись на чудо, що діялось в підніжжю Карпат.

І радісний гомін волі знайшов такий могутній відгук, що всюди, де тільки жили українці, Срібна Земля стала для них святою і хто міг, спішив туди, щоб подати помічну руку в будіванні молодій держави. До Карпатської Січі поспішала молодь й давно випробуванні воїни з Галичини, Буковини, Волині, Холмщини, Полісся, Канади, Америки, немов заporожці на поклик у похід.

Та на обрії згущувались чорні хмари. Гітлер-Муссолліні-Горті снували свої плани, яких жертвою таки впала Карпатська Україна. І радісна вістка про проголошення самостійності Карпатської України 14 березня 1939 року пролунала під гуркіт гармат й клекіт скорострільів ворожих сусідів, які із загарбницьким наміром вирушили своїми військами на щойно створену самостійну державу. І так як колись Крутянці боронили Київ, так Карпатські Січовики, в ряди яких пішла студентська молодь, поспішали боронити Хуст, де саме засідав Перший

Сойм Карпатської України дня 15-го березня 1939 р. Народжена воля не здалася без боротьби, а впала за дорогу ціну крові, бо влада Карпатської України не скапітулювала перед ворогом, а оголосила оборонну війну хоч знала, що перемогти значно сильнішого ворога не було надії. Карпатська Січ — це перша армія, що напередодні світової війни дала активний спротив окупантові, тоді як така добре озброєна держава, як ЧСР, піддалася німцям без одного пострілу.

Студенти, середньо-шкільна й сільська молодь, що майже голіруч кинулись в гарматний вогонь ворога — це рицарі, які пішли на певну смерть, щоб перед усім світом заманіфестувати волю свого народу на вільне життя. І хоч дні, що прийшли після ясного березневого ранку, були важкі, хоч лилася кров і по закутках темних карпатських зворів чаївся терорист, хоч здобуті позиції втрачено, день 14 березня був тим, що перетопив душу закарпатця і українських воїнів в одне. В цей день народилася армія, що боса й голодна твердо ступала по вузьких закарпатських шляхах, зрошуючи їх кровю, творячи безіменних героїв й даючи їх на жертву нації, яка боролася велично до останньої краплі крові, до останнього набою, до останньої п'яді рідної землі.

Гітлер віддав Срібну Землю на поталу мадярам. В день проголошення самостійності Карпатської України, сильно озброєна мадярська армія перейшла кордони і в нерівному бою з січовиками зайняла столицю Хуст, а згодом і решту території Карпатської України, зросивши її молодого кров'ю завзятих бійців, які зложили свої буйні голови за волю свого народу. Але навіки залишилась жити легенда:

„То не лист осінній за водою
По широкій Тисі проплива —
Багрянить за хвилию крутою
Підкарпатська буйна голова.

Бились хлопці Хустові на славу,
полягли в нерівному бою
за свою омріяну державу.
Січовую воленьку свою...

Яр Славутич, «Карпатські Січовики».

Пролята кров Карпатських Січовиків та однодушна постава Сойму раз назавжди засвідчили, що Карпатська Україна є і залишиться українською землею й ще раз дано блискуче підтвердження актові 21 січня 1919 року, коли 420 делегатів Народньої Ради Закарпаття винесли рішення про Злуку з Українською Народньою Республікою. Карпатська Україна стала реально на шлях соборности, бо вона завжди тяжіла до Золотоверхого Києва, який був святим для неї і ця святість була захована в душі кожного закарпатця. І так, а не інакше, розуміли тоді й сьогодні всі закарпатці цей великий державницький зрив, бо всі події, що довели до березневого акту проходили в соборницькому дусі, як про це поетично-висловився закарпатський поет Федір Могиш-Боевір:

Ти подихом правди розвіяв тумани,
з над просторів Карпат і степів,
і крикнув: Все наше — Ужок й Бережани,
Наш Ужгород, Київ, Полтава і Львів.

Сьогодні хоч Карпатська Україна об'єднана з матір'ю Великою Україною, вона не є справжнім господарем на своїй землі, бо Москва й далі поневоле український народ і свідомі сини там й поза межами батьківщини не припиняють боротьби всіма засобами, поки справді Україна не стане вільною, від нікого незалежною суверенною державою. Ворог не знищив українців за Карпатами, на протязі тисячі літ, не знищить їх і тепер, а прийде час, коли всі українці від Попраду й Тиси по Дін і Кубань заживуть, як заповів Тарас Шевченко:

В СІМ'І ВОЛЬНІЙ НОВІЙ.

Іван ЖЕГУЦ

ТРИДЦЯТИ РОКИ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

Перед нами ювілей 50-ліття проголошення самостійності Карпатської України. Ще живуть серед нас нечисленні свідки тих далеких років, про які дуже мало згадується в наші дні, повні динаміки, актуальніші від усього, що діялось у нашій минувшині. Все ж, зустрічаємо серед свідків нашого минулого людей, які згідні розповісти про себе і про своє дитинство в рідному селі й місті у двадцятих і тридцятих роках, але чимало воліють відкласти своє свідчення на кілька років, або й назавжди...

Ряди тих, що вийшли в дорослому віці з Карпатської України, прорідились на протязі останніх літ вщент. Залишились серед нас ще численні земляки, які покинули свій край у шкільному віці. Одно десятиліття пройшло в розгарі війни, в пошуках притулку майже по всіх континентах світу, зокрема в Америці й Канаді. Друге десятиліття пішло в змаганні до соціальної і господарської інтеграції. Тоді ми опинились у віці, в якому родина була повністю абсорбована вихованням дітей, численні з-поміж нас включилися в більший чи менший мірі в громадське й політичне життя української еміграції; нашу приналежність до неї ми ніколи не ставили під сумнів, не дивлячись на численні спроби чужих політичних чинників і карпатської церковної ієрархії в Америці. Однозвучність їхніх стремлень не впливала з ідентичності самої місії, але мала свій ґрунт у старій американській карпатській громаді. Добрих два десятиліття пройшли перед нашими очима марно. У нашій свідомості закріпилася по війні концепція, згідно з якою всяка ініціатива мала вийти, могла вийти, тільки від чільних наших політичних і культурних діячів, які разом із нами опинились на еміграції. Такої ініціативи ми, досить віддалені один від одного просторами, очікували від уявного карпатського центру в Нью-Йорку. Тут гуртувались люди, яких ми шанували здому, тут, на нашу думку,

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: **766-4511**

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Телефон 763-2521 або Телефон 767-5871

PASTRY CHEF

Найкращі європейські
торти, морозене та інші печива

Е. ГЮТТЕНШМІДТ, власник

2202 Bloor Street West
Toronto, Ont. M6S 1N4

385 Jane Street
Toronto, Ont. M6S 3Z3

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPAEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede)
TORONTO, ONT. M6S 1N4

TONY HRUBI
(416) 763-1851

M - C D A I R Y

- ЙОГУРТ
- ГУСЛЯНКА
- БІЛИЙ СИР
- СМЕТАНА

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

**У С Е С М А Ч Н Е,
Д О Б Р О Я К І С Н Е!**

було джерело, з якого мала вийти об'єктивна інтерпретація нашої найновішої історії. Ми плекали в собі надію, що ті діячі таку історію дадуть. Збудив нас несподівано Магочий своєю інтерпретацією історії нашої країни. Після появи його книжки піднявся серед наших земляків голос, який вимагав не тільки становища до концепції нового автора, а, передусім, власної інтерпретації найновішої історії. До давнішого її періоду були вже апробовані наукові монографії, проголошення самостійності Карпатської України в 1939 р. також знайшло об'єктивне наświetлення в українських і чужомовних публікаціях наших авторів.

Велика прогалина, яка не знайшла належної уваги з нашого боку, це період приналежності нашої країни до Чехословацької республіки 1919-1939 років. Саме в цьому періоді спонтанно назривала національна свідомість нашого населення, яка формувалася у всіх галузях життя, у церкві і в школі.

До аналізу цього періоду приступив наш видатний учитель і політичний діяч, проф. Августин Штефан, на схилі свого віку. Два томи його спогадів п.н. «За правду і волю» та й ряд статей, присвячені головно рокам 1919-1923. Автор не міг закінчити своїх спогадів з огляду на глибокий вік. Серед своїх ровесників, які, здавалось, мали всі prerogative дати власне наświetлення цього періоду, сл. пам. А. Штефан не знайшов послідовників, тільки всестороннє признание.

Ті з-поміж нас, яким і вік, і пам'ять вказують взятись за картину нашого життя із перспективи літ, далеких сторін, ще можуть заповнити залишену прогалину, йдучи за голосом власної совісті. Любов до свого рідного буде єдиним мірилом, яким керуються усі, хто пише про свої рідні сторони на чужині. Почуття і свідомість приналежності до свого рідного, його культури, його глибокозакоренілих традицій, які провадять нас у давнину українського народу — це наш головний стимул! Будучи в той час у шкільному віці, віддаємо ті роки й події так, як вони збереглися у нашій пам'яті — і в наших серцях. У кожної дитини відзивається туга пізнати рідні горизонти. Гуцулам і верховинцям треба було пробиватись вище, як нашим братам із долини, щоби побачити далекі горизонти — від Покуття, Коломиї аж до полонини Апшиці, стільки можна було 1937 року побачити із рахівського Думина, а з Говерлі й Чорногори — ще й значно більше! Чи ці горизонти не ховають у собі магічну силу, яка взяла не одного із нас за руку і повела у світи? Мадярський емігрант, якому історія записала на конто провину, не тільки за наш 1939-ий рік, оправдується перед Європою своєю приналежністю до європейської культури та аргументом: «Ubi bene ibi patria» (Де мені добре, там моя батьківщина). А ми, дорогі земляки? Чи врятує нас серед чужого довкілля наше рідне слово? Перед нашою батьківщиною стане разом із нами на верхів'ях Карпат наше серце. Не присипляймо його в 50-ті роковини народного здвигу!

OVER
30
YEARS OF
SERVICE

ПОНАД
30
РОКІВ
ПОСЛУГ

КУПНО, ПРОДАЖ та ОЦІНКИ РЕАЛЬНОСТЕЙ
CHOLKAN CORPORATION • REALTOR

Real estate — Appraisals

ЦЕНТРАЛЬНЕ БЮРО:

527 Bloor St. W., Toronto, Ont., M5S 1Y5 (416) 532-4404

OTHER BRANCHES:

2336 Bloor St. W., Toronto, Ont., M6S 1P3 763-5555

5302 Dundas St. W., Etobicoke, Ont, M1B 1B2 236-2666

Main St., Port Sydney, Ont, P0B 1L0 (705) 385-2983

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

Chevrolet Oldsmobile
3200 BLOOR ST. WEST
236-1011

КОВАЛЬСЬКА ХРИСТЯ

— НАЙЛІПШИЙ ВИБІР НОВИХ І ВЖИВАНИХ АВТ; НАЙКРАЩІ ЦІНИ!

— Христя Ковальська допоможе Вам купити або винайняти відповідне авто, поладить позикку, гарантію тощо.

Фахова і солідна обслуга, можна порозумітись українською мовою.

Мій скромний досвід із рахівської школи — це мозаїка численних досвідів наших хлопців і дівчат, спраглих знання, спраглих живого слова, яке несли нам наші учителі: від широківідомого закарпат-

ського поета Юрія Боршоша Кум'ятського до незабутнього поета, знаного під ім'ям Далибор, Костя Вагилевича. Ми були спрагли української книжки, цей термін уживаю тут свідомо, хоч ми були тоді «руськими учениками», які відвідували «руську» школу, писали «по руськи».

Чи ми були свідомими, чи несвідомими, залишаємо судити самому читачеві. Моїм завданням буде представити картину національного усвідомлення в нашій країні, і зокрема на Гуцульщині, у двадцяті й тридцяті роки. Помиляються автори, які легкою рукою пишуть про Гуцульщину 1939 р. як про «бастіон українства», але ще більше і свідомо помиляються ті, які починають історію наших міст і сіл від 1945 р.! Чому руських учеників тягнуло тоді до української книжки?» — запитає мене проф. Павло Магочий. А тому, що її найлегше було розуміти, бо, не дивлячись на гуцульську, дещо палатальну вимову, наша мова була українською, і це ми зрозуміли, маючи по десять років, узявши в руки першу українську книжку (це не мусів бути «Тарас Бульба»...). А така книжка в нас була, треба було тільки «понишпорити» (пошукати) по наших коморах, по рахівських полицях і шуфлядах!

Пречудна історія кожної книжки, неймовірна її біографія, ще більше неймовірна її мандрівка із рук у руки. Немає таких випадливих товаришів доброї книжки, як школярі по 10-15 років, карпатські школярі... В тому віці все сприймалося із спонтанною жадобою схопити, зрозуміти, зберегти на дні душі! Світ книжки з її безмежними обр'ями був для юнака реальним світом, копією власних буднів, власних прагнень, власних помислів. Любов, яку випромінює книжка, переливається в душу доростаючого хлопця й дівчини, зливається в одне з їхньою любов'ю і з книжкою самою. Книжку, недочитану під блимаючою нафтовою лампою над столом дочитували ми в пасіці при місячному світлі у ясні літні ночі... Попробуємо тепер, мої побратими з Рахова, із Космачи, з Вишніці, попробуємо при місячному світлі, навіть в окулярах!

Подався я, мабуть, за Чічковим, відпочиваючи серед «Мертвих душ», біля схованого Гоголя... Як я його полюбив, ще з Рахова! Тож повернім назад у Рахів, до нього я радо повертаюся майже щодня, видніють вже передо мною рахівські тополі, видніє церковна вежа із великим циферблятом, знову за п'ять хвилин восьма... Треба поспішати ...

Гарних спогадів автора «Рахівські роки, рахівські учителі» не друкуємо, бо випередив нас журнал «Гуцульщина» за липень 1989 р. «Нові Дні» намагаються не дублювати матеріалів, легко доступних в інших виданнях. — Ред.

Через протоку Босфор прокладено два мости, що з'єднують європейську й азіатську частини Туреччини. І обидва не здатні впоратися з потоками транспорту, що весь час зростають. На часі спорудження третього мосту. А ще турецький уряд має намір збудувати тунель під Босфором.

ДУМА ПРО ЗАКАРПАТТЯ

*Ци чулисте, милі браття,
Як боролось Закарпаття?!*

*Сорок тисяч воювало —
Кров невинну проливало.*

*А над Хустом ворон кричче,
А в чужині мати плаче.*

*Не плач, мамо, та й не тужи
Син ранений, та не дуже.*

*Голівонька начетверо
А серденько нашестеро.*

*Найми, мамцю, малярика
Найліпшого столярика.*

*Най ми хату ізбудує
Та й на чорно помалює.*

*Ой, без дверей, без віконцець
А вже ж мому життю конець.*

(Цю пісню-думу записала і виконує народна артистка Ніна Матвієнко)

ЗАКЛИК

СВІТОВОЇ КООРДИНАЦІЙНОЇ ВИХОВНО-ОСВІТНЬОЇ РАДИ СКВУ

.. У Рік Української Мови, проголошений Світовим Конгресом Вільних Українців,

у час коли найкращі люди нашої підневільної Батьківщини стають безстрашно до боротьби за право нашої мови, стверджуємо, що існування української мови в діяспорі — в неменшій небезпеці, як і в Рідному Краю,

а тому закликаємо все громадянство діяспори включитися активно у це всенациональне змагання.

ПРОСИМО —

ВЛАДИК УСІХ НАШИХ ВІРОВИЗНАНЬ — поручати якнайширше вживання української мови в церковному житті, зокрема ж у катехизації та в групах молоді;

НАШІ ГРОМАДСЬКІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ ПРОВІДИ вести свою діяльність та діловодство, як далеко це лише можливо, українською мовою;

НАШИХ ЧЛЕННИХ ГРОМАДЯН ПІДНОСИТИ АВТОРИТЕТ української мови постійним та поправним її вживанням;

НАШИХ БАТЬКІВ виховувати дітей в українській мові та включати їх вже змалку в українське громадське життя, через школи українознавства та українські молодіжні організації;

ВСЕ НАШЕ ГРОМАДЯНСТВО підтримувати і читати українську пресу й видання, найкращого носія українського вільного слова;

підносити всіма можливими засобами повагу та ривень знання української мови.

МОВА — ДУША НАРОДУ! ЩО ЗРОБИЛИ ВИ СЬОГОДНІ, ЩОБ ВОНА ЖИЛА?!

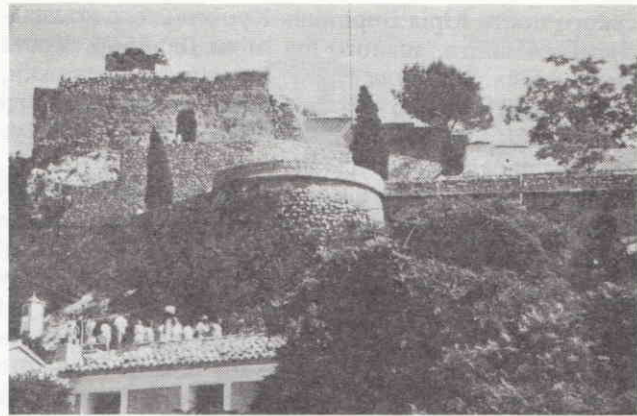
ПІД ГАРЯЧИМ СОНЦЕМ ЕСПАНІЇ

Мешканці північно-середньої Європи не дуже тішаться літом. Замість весни й літа тут домінує більш або менш холодна й дощова осінь. Тож не дивно, що при найменшій змозі, кожний старається чмихнути на південь погрітися та потішитися сонцем. Колись найчисленніші в подорожах по світі були англійці, а тепер є німці.

З південних країн Європи перше місце щодо сонця й відпочинку займає Іспанія і то з трьох причин: 1) добрий стабільний клімат; 2) еспанці є працьовитіші як інші народи латинського походження й коректні до туристів; 3) за ті самі гроші, що їх заплатить турист за їжу в Франції, Італії чи Греції, він встане з-за столу огірчений і голодний, тоді як в Іспанії він таки насититься різними смачними стравами.

І ось так минулого літа „атеризувала“ я в Бенідормі, Коста Бланка. Безконечне побережжя Іберійського півострова еспанці поділили на більші відтинки, які називаються „коста“ і в зв'язку з характеристикою даного простору дали назву. В більшості паралельно до берега йдуть і гори. А тому, що біля Бенідорму, вони на верхах є лісі й біліють у світлі сонця, ця частина побережжя називається „Коста Бланка“. Місцевість Бенідорм розташована над самим морем. З одного боку морський залив з чистою прозорою водою, а з другого боку — гори. Через брак місця Бенідорм виріс утворю, як Нью-Йорк. Готелі-хмародери переганяють один одного у висоті. Часто між ними є ще й інші давніші будинки, багато нижчі. Там звичайно містяться безчисленні ресторани, магазини, з суто еспанськими товарами, а головне — дискотеки. Сам Бенідорм був би гарний і цікавий, якби не ті бісові вигадки дискотеки, які починають буквально глушити всіх десь від 5 год. по обіді до пізньої ночі. Може вони й добре роблять, що нагадують туристам, як то спокійно дома і що не конче шастати так по світі.

З Бенідорму я відвідала місто Валенсію. Дорога туди прокрадається між морем з одного боку та досить високими горами. Кам'янисті й дивної форми ці еспанські гори. По їхніх боках, особливо на північній стороні зеленіють кущі та трава. В цій частині краю дощ паде тільки 2 рази на рік, на весні кілька годин і восени. Не дивлячись на це, еспанці, як я вже згадувала, працьовиті, де тільки була найменша можливість урвати трохи терену, завели плянтації помаранч, цитрин та маслинних дерев. Це все росте на терасах, зафіксованих камінними мурами (без мальтеру). Зробити такі тераси й утримати їх, це страшна праця. В світлі сонця, з автобуса, помаранчеві дерева виглядають чудово. Короткі стволи, блискуча ясна зелень розкішного листя, а між ними спілі помаранчі! Всі плянтації є утримані надзвичайно добре, часто проорані й без бур'янів. Щоб побороти засуху, тому пару століть

Руїни твердині Гвадалесту.

багаті родини привели воду каналами з вищих гір. Це коштувало великих зусиль і грошей і тому установлено певні правила, щодо уживання води. Кожний з плянтаторів має право на певне число годин закрити воду й полити все, що йому треба. Безумовно бувають і надужиття й тому у Валенсії напроти собору, кожного четверга о 12 год. на площі відбувається „водний“ трибунал, який судить скарги плянтаторів. Кажуть, що це одинока в світі інституція цього роду. Після помаранчевих плянтацій, вздовж дороги перед містом Калейла тягнуться городи та теплярні, а далі безконечні рижові поля. Воду для них береться із озера Албуфера, що колись було морським заливом. Залив загатили від моря, залишивши кілька рукавів, де побудували шлюзи. Як озеро переповняється водою від дощів або підземних джерел, надвишка води стікає в море, але ніколи морська вода не може зайти в озеро. Проїхавши 150 км., зустрічали ми лиш пару містечок, але не було сіл, хіба по кілька хат старих і покинутих, мешканці яких помандрували до міст; примана легшого заробітку є „фатою моргана“, мабуть, скрізь. Взагалі хати плянтаторів є білі, наче аж світяться на сонці на тлі зелених садів. Місто Кандія, яке ми переїжджали, вважається найбільшим експортером помаранч в Іспанії. Крім того, весь час вздовж морського побережжя ми стрічали безконечні морські курорти.

Місто Валенсія є третє по величині в Іспанії, має більше як 1 міль. мешканців. Його стара частина є гарна й має свої особливості. Величезний собор, будований між 13-17 століттям. Почали будувати його як каплицю для студентів на місці мечеті, після вигнання арабів. В цій каплиці зберігається чаша, з якої ніби то пив Христос, але це не доказано. Тому, що катедра будувалася так довго, вона має кілька стилів в собі: починаючи від готського аж до барокко. Ще бачили ми колишню велику біржу для збіжжя, палац першого короля Валенсії Хаме де Арагон, його величаву статую та відому фабрику порцеляни в Ядро.

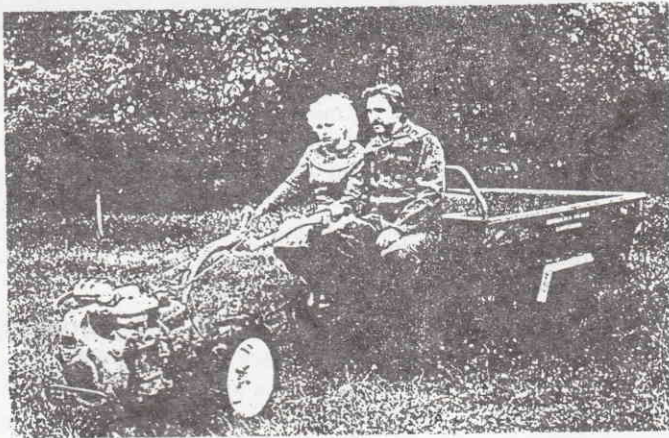
Крім Валенсії я ще відвідала славний Гвадалест. Автобус, поїхав від моря вглиб краю яких 30 км. З

Belarus

«БІЛОРУСЬ» ДО ВАШИХ ПОСЛУГ

Якщо Ви бажаєте зробити подарунок своїм рідним або друзям, які проживають в сільській місцевості ССРСР, то найкращим подарунком для них буде **трактор** або мінітрактор у комплекті з плугом, причепкою, косаркою та іншими сільськогосподарськими знаряддями.

Доставити цей подарунок Вашим родичам або друзям прямо з відповідного заводу в ССРСР допоможе «Білорусь Еквіпмент оф Канада Лтд».

Оплативши вартість трактора чи іншої машини з полегшенням у Канаді, Ви звільните Ваших рідних і друзів від усіх видатків і клопотів, зв'язаних з таким одержанням.

Всю необхідну інформацію отримаєте, звернувшись на таку адресу:

**«Belarus Equipment of Canada Ltd»
43 Goldthorne Avenue
Toronto, Ontario M8Z 5S7
Tel.: (416) 259-3791**

одного боку дороги стояли лиш ці лісі чудернацької форми еспанські гори. Одна, напр., називається „Сплячий лев“ і дійсно ціла її конформація дуже відповідає назві. Перша оселя, яку ми стріли складається з гарних білих вілл та добре утриманих садів. Злі язики кажуть, що ці білі дома були куплені за чорні гроші. Дорога в'ється увесь час крутими серпентинами. З одного боку вузької дороги гори, а з другого провалля, деколи такі, що як глянеш вниз, то аж дух запирає. Деякі мости із масивного каміння через висохлі ріки, мають посередині великі брами на випадок якби з гір появилася несподівано вода. Таких мостів і висохлих рік, чи рукавів, ми переїжджали чимало. Знаменним є, що скрізь, де тільки можливо, скеляста земля є оброблена й засаджена помаранчами, цитринами, мигдалами й маслинами. І скрізь безконечні тераси утримані мурами з каміння. Ці тераси розвиваються знизу аж до половини розлогіших гір. Як дивитися з гори на них, то здається, що перед очима розгорнулося якесь зелене море з жовтими хвилями. Все крутішими та крутішими серпентинами піднімалася дорога аж до самого Гвадалесту — колишньої арабської твердині. Частинно зуб часу зруйнував укріплення, але воно свідчить про арабську бойовничість, передбачливість як також намір утримати Іберійський півострів за собою. Сам Гвадалест подібний до пташиного гнізда, притуленого на вершці гір. Трохи нижче є мала церковця та кілька господарств. Усього 170 мешканців. Біль-

шість з них мають маленькі магазинчики, торгуючи „сувенірами“ та різними овочами. Крім того ще є там і 2 музеї мініатюр. Один з них, як казав провідник подорожі є найвідоміший у світі. Отож ми відвідали його. Дуже цікаві й небували речі є там! Визначніші, які я запам'ятала — це „Тайна Вечеря“ після Л. Да Вінчі: у відповідно точних кольорах намальована на одному рижовому зерні. Земний глобус із прапорцями багатьох народів, намальований на вершці головки однієї шпильки, на іншій всі 7 світових „чуд“, все в гарних кольорах; на маленькій дощечці сиділи дві блохи; одягнені в біле; знову на головці шпильки намальований портрет якогось південно-американця, це зправа, а зліва якийсь пейзаж. На це все треба було дивитися у мікроскоп, або ж у сильно побільшуючі скла. Був і якийсь мініатюрний рукопис, написаний по-китайськи, гарненька скульптурка, вся гра в доміно й шкатулка куди її складали, все зроблено із одного доміно. Манюсенський шах і т.д. Крім того бачила ще дві маленькі, як кулак, людські головки, якогось дикого племені. Лиця мов живі.

Верталися ми іншою дорогою. Наче трохи менше пропастей, зате серпентини такі круті, що часто автобус більше сунувся як їхав. Незадовго заблистіло море перед нами і в той же час і надія у всіх, що таки доберемося додому живими!

Таня Гук

КРОНБОРК

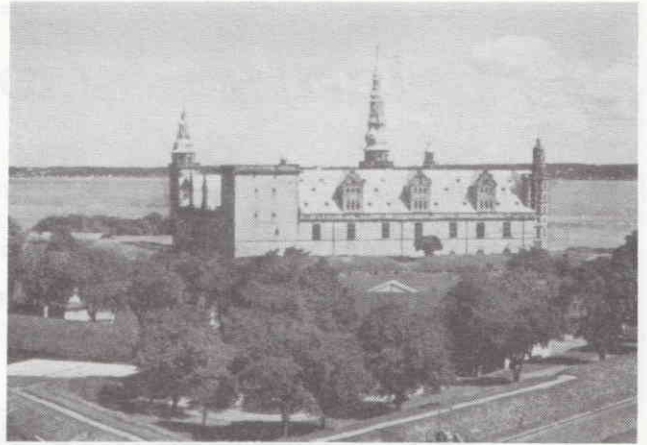
Кронборк — це одна з найбільших і найкращих історичних будівель-пам'яток Данії. Заклав будову в середньовіччі (1425 р.) король Ерік аф Померн як чотирикутну фортецю на півострові над вузьким проливом Орезунд, що відділяє Данію від Швеції. Розбудовував далі фортецю король Християн III, а після його смерті довершив будову король Фрідерік II. В 1577 р. він у своїй грамоті і дав їй назву Кронборк.

Після смерти Фрідріка II-го, король Християн IV, один з визначніших данських королів, який побудував багато історичних будов зокрема в Копенгагені, так полюбив Кронборк, що оселився в ньому й жив там багато років. У 1629 р. в Кронборку вибухнув пожар, наробивши багато шкоди. Хоч країна опинилася в економічній кризі через довгу війну з шведами, Християн IV відбудував замок.

В 1658 році, під час ще однієї війни з шведами, шведське військо обложило фортецю Кронборк. Данські солдати хоробро боронили свій замок, але після довгої облоги здались. По кількох роках данці вигнали шведів з Кронборку, але втратили південну Швецію (Сконе), яку тримали багато років. Король Християн IV навіть мав свою резиденцію в шведському місті Мальмо, переїменує пізніше в музей.

Після війн із шведами Кронборк відбудували в роках 1728-33, але данські королі більше в замку не жили. Все ж таки, Кронборк має велику й цікаву історію. В 1601 році, будучи в Кронборку, Вільям Шекспір написав свою знамениту трагедію „Гамлет“. Під час пожежі в 1629 р. королева родила дитину, але пощастило спасти і дитину, і королеву... В 1772 році тут було замкнено королеву Матільдес за її любовний романс з одним державним міністром. Під час наполеонівських війн у Кронборку був розташований військовий гарнізон і англійці бомбардували його з моря, пошкодивши церкву. В 1915 році в Кронборку вже приміщувалось Міністерство торгівлі і мореплавства.

В 1924 р. Кронборк переіменовано на музей. Кронборк займає площу яких 10 гектарів. Його великі будови покриті зеленою бляхою, як і бані церкви. За мурами стоять гармати, з одної сторони — море, а з другої — канал. Меблі в музеї з часів ренесансу і барокко. Каміни покриті мармуром, стіни прикрашені портретами данських королів, сценами історичних битв тощо. Під будовами є темні каземати де жили в свій час солдати. Окремо сидить великий, сильний, бородатий Голка Данський з мечем у руці — це символ сили й оборони Данії. Він поєднує в собі нашого силача Кожум'яку й народного героя Устима Кармелюка. Під час другої світової війни, один з хоробріших партизанських загонів в Данії, що воював з німцями-окупантами, звався „Голка Дански“. Данія ніколи не була цілком окупована ворожим військом, це трапилось вперше у II-гу світову війну.

Кронборк розташований на відстані всього 37 км від столиці Копенгагену. Пливши по Орезунді, видно цю велику фортецю-музей за декілька кілометрів. Протока Орезунд в околиці Кронборку всього 8 км широка. З данського боку місто Гельсінбор, а з шведського — Гельсінборг. У літній час Кронборк відвідує багато туристів.

Ф. Малиновський

НОВА ЦЕРКВА НА КАВАДЖА БІЧ

Святкування ювілею 1000-ліття запровадження християнства в Україні-Русі значно оживило діяльність, уми і серця великої української діаспори. Воно спричинилося й до того, що на „Канадській Рів'єрі“, яка простяглася на кількадесят кілометрів уздовж затоки Джорджа в Отаріо, збудовано нову і єдину українську церкву св. Володимира і Ольги на оселі Каваджа Біч. Відомий український підприємець з Торонта п. Мирон Герус пожертвував велику площу для будови церкви, резиденції для священика й для паркування авт. Він, з своєю фірмою Рочестер Фурнічер у більшості й фінансував саму будову церкви.

Церкву збудовано за проектом архітекта Ігоря Стецури в гуцульському стилі, з дерева. 9-го липня, в не-

ділю 1989 р. владика Ізидор врочисто посвятив церкву при великій учасі народу.

На викінчення церкви в середині потрібні ще значні кошти й церковний комітет звертається до всіх зацікавлених громадян підтримати цей вартісний почин відповідними пожертвами. Не виключено, що за допомогою ширших кіл громадянства, а зокрема тих, хто проживає в цій мальовничій околиці, осередок у Каваджа поступово перетвориться на наш канадський Гантер, „Союзівку“ чи „Верховину“.

Усі пожертви можна складати в своїх парафіях або слати безпосередньо на таку адресу:

Sts. Volodymyr and Olha
Ukrainian Catholic Church
1995 Dundas St. E.
Mississauga, Ont., L4X 1M1

НАЙНОВШЕ ВИДАННЯ В-ВА «СУЧАСНІСТЬ»

Атена Пашко. НА ПЕРЕХРЕСТЯХ; Поезії.

В-во «Сучасність», 1989, 168 стор. Мистецьке оформлення, обкладинка, ілюстрації Опанаса Заливахи. Переднє слово Михайлини Коцюбинської; тверда обкладинка, безкислотний папір, ISBN 3-89278-015-3. Ціна: 15 ам. дол.

Атена Пашко — Інженер-хімік, переслідувана владою в 1970-их рр. за участь у рухові опорі. Її ранні вірші побачили світ ще в середині 1960-их рр. у різних офіційних публікаціях на Україні (див. *Український вісник*, вересень 1987; рубрика «Василь Стус у житті й літературі» (Передрук ЗП УГС, 1988, стор. 55-56 і далі).

У своєму передньому слові «Сповіді Атени Пашко» до найновішої збірки поезії Михайлина Коцюбинська дає таку характеристику творчості авторки:

«Поезії Атени Пашко — жіночні у доброму значенні цього слова. Іноді ми нераз боїмося цього визначення, ототожнюючи його з чимсь менш вартісним, порівняно з чоловічим началом в поезії, із салоновим, дамським віршоскладанням і даремно. Поезія жіночна (якщо це справді поезія, а не римотворчість) тонка і мужна, в ній стихія високих і чистих почуттів, особливо розвинене начало сповідальне, яке завжди так вабить у поезії, і громадські мотиви звучать у ній, як правило, щиро, особисто й інтимно.

Наскрізний образ збірки Атени Пашко — образ Жінки, ніжної і сильної, незалежної і самовідданої. Жінки, близької до землі, жінки-патріотки, матері й берегині. ...» (стор. 12).

Книжку можна набути в книгарнях, у видавництві чи його представництві:

В Європі:
SUCASNIST
Müllerstr. 33, Rgb.
8000 München 5
Tel.: (089) 26-37-73

У всіх інших країнах:
SUCASNIST
744 Broad St., Suite 1116
Newark, NJ 07102-3892
Tel.: (201) 622-0545
Fax: (201) 622-1933

Якщо ви проживаєте в Онтаріо й при їзді автотом досі користувались радарним викривачем — будьте насторожі. Щоб зменшити кількість фатальних випадків, спричинених зашвидкою їздою, відтепер онтарійська поліція користуватиметься точними викривачами радарних викривачів. Тож дотримуйтесь встановлених меж.

РЕЦЕНЗІЇ — ОГЛЯДИ — НОТАТКИ

Петро ЖАРИНА

ПОБУВАВШИ НА ЛІТЕРАТУРНОМУ ЯРМАРКУ

I

Наприкінці 1987 року вийшла з друку англійська антологія української літератури в Канаді — досить приваблива щодо свого вигляду й змісту. Видано її в Едмонтоні під назвою «Yarmarok»: Ukrainian Writing in Canada Since the Second World War. Edited by Jars Balan and Yuri Klynovy. Published by Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, Edmonton.

Першим завданням цієї книжки, на наш погляд, було ознайомити канадських англійськомовних читачів (українського й не українського роду) з розвитком української мистецької літератури, створеної в Канаді з перших днів Другої Світової Війни до нашого часу, тобто до 1987 року. Другим завданням її очевидно було — занотувати цей розвиток науково. Ці обидва досить важливі завдання вимагали від впорядників і редакторів цієї книжки відповідної літературної й наукової підготовки й досить упертої, довготривалої й самовідданої праці.

Вихід цієї англійської антології у світ, як дослівно згадано в ній, завдячує двом її редакторам — Ярсові чи Джарсові (по-українському Ярославові, отак будемо звати далі) Баланові і Юрію Клиновому. Останній, як нам відомо, передостанні роки почував себе не дуже добре й незабаром відійшов із цього світу. Тому він не міг інтенсивно спричинитися до остаточної дослідницької праці, систематизування, впорядкування й видання цієї антології. З цього виходить, що більшість праці, зв'язаної з творенням цієї книжки, належить нашому молодому, але з досить виразними науковими здібностями Ярославові Баланові, який, можливо, з причини своєї скромності назвав себе тільки її редактором.

Ця антологія з досить контроверсійною назвою «Ярмарок» охоплює не тільки велике число авторів (по-нашому, дуже перебільшене, бо дехто ніяк не підходить під мірку автора мистецької літератури) і не тільки знайомить з їхньою творчістю, а й у кінці книги подає до кожного автора його коротку біографію. Разом з тим подає перелік виданих їхніх книжок і видавництв, які ці книжки видали; перелік антологій, у яких автори брали участь, і зазначає приналежність авторів до літературних організацій. Також подає перелік перекладів творів українською мовою на англійську й видання їх; перелік критичних статей і рецензій на твори автора, які з'явилися в періодичній пресі.

Як бачимо дослідник і впорядник «Ярмарку» попрацював над його будовою й виходом у світ ретельно, пильно, старанно і солідно. Така антологія дуже нам була потрібна, бо з неї ми маємо змогу довідатися, яким шляхом ідуть на чужині наші літератори й що діється тут в українській мистецькій літературі. Тому, звичайно, ми дуже вдячні впорядникові й редакторам цієї антології, а також видавництву, яке видало її.

II

На «Ярмарку» (будемо вживати так далі) заступлено майже всі види української мистецької літератури, а саме новелі (короткі оповідні твори); оповідання; уривки з повістей; уривки з мемуарів і п'єс. Але найбільше місця в антології впорядник уділив поетам, які створюють у ній дві групи. До першої входять українські поети, що прибули до Канади після Другої Світової Війни й творять свої поетичні твори рідною мовою. До другої входять ті, що народилися в Канаді (або прибули до неї в дитячі роки) і творять свої поетичні твори англійською мовою. Беручи до уваги те, що на «Ярмарку» домінує поезія, — в цій статті ми коротко зупинимося лише на ній.

Отож у цій антології подано поетичні твори двадцяти семи поетів. Щодо викладу змісту, технічної будови й поетичного вигляду ці двадцять сім поетів також діляться на дві групи. До першої групи входять ті поети, що творять свої поезії за зразками клясичної поезії. Їх на «Ярмарку» лише дев'ять. До другої групи входять т.з. модерні поети, які знехтували клясичну поезію, тобто справжню поезію від часів Гомера до сьогодення. Їх на «Ярмарку» — аж вісімнадцять.

У першу чергу приглядаємося до поетичних продуктів, винесених на продаж поетами-продавцями з першої групи, що їх, як ми вже згадували, маленька кількість. Приглядаючись, відразу зауважуємо, що між ними нема досить відомих поетес Віри Ворскло й Лариси Мурович і поетів Тодося Осьмачки (подано лише його прозу), Олександра Смотрича (також подано лише його прозу), Митрополита Іларіона, Левка Ромена й Павла Степа. Відсутність згаданих поетес і поетів звужує нашу можливість мати повну уяву про наявність і вартість української поезії в Канаді.

Поетичні продукти першої групи, що їх виставлено на «Ярмарку», ми здебільшого знаємо з їх оригіналів, уміщених у свій час у «Нових Днях», «Молодій Україні» й інші періодичні преси або в продавцевих збірках. На цьому «Ярмарку», як звичайно буває на всіх ярмарках, натикаємося у цій групі на поетичні продукти високої, середньої і низької вартості. Але всі ці поетичні продукти виконані за зразками клясичної поезії, тобто — мають ідею, зміст і відповідну архітектуру. Доводити це прикладами не будемо, бо для прикладів маємо щось інше й тому для цього іншого збережемо місце. Тут згадаємо лише те, що багато поетичних продуктів утратили від перекладу, як це здебільшого буває, в першу чергу в недотриманні розміру, ритму і рим. Щодо дотримання асонансів і алітерацій оригіналу, — про це вже нічого й говорити. Але треба ствердити, що поетичні продукти цієї групи мають у собі зміст оригіналів, і це нас до деякої міри задовольняє.

III

Тепер перейдемо до продавців т.з. модерних поетичних продуктів, виставлених на «Ярмарку». Ми вже згадували вище, що цих продавців аж вісімнадцять, удвічі більше, як продавців, що входять до першої групи. З цього виходить, що річище т.з. модерної поезії заливає взоровану поезію на клясичній поезії, заливає своїм розбурханим тиском, ревом і шумом.

Що ж це таке — оця т.з. модерна поезія, що так вперто прагне своєю нестримною лавиною залити тисячоліттями вживані в поезії ідею, зміст й доведену до досконалости архітектуру, а звідси стерти з лиця землі філософські чи лірично-чутливі наснаження, що викликають у читача відповідні з творцем емоції?

Що це таке оця модерна поезія — питаєте? Відповідь коротка — це перш за все шматки порваних думок і уявлень, речень і навіть слів, які крутяться у каламбурно-беззмістовній порожнечі. Або простіше — шматки без змісту, розміру, ритму, з відсутністю великих (заголовних) літер (на початку цих т.з. віршів і далі) і тому вони, ці вірші виглядають без початку. Також вони строчаться без розділових знаків, а це нам нагадує людину, яка одягла сорочку без гудзиків або штани без зіпера.*

Щоб довести висловлене, подамо кілька наглядних прикладів. Першими будуть «поетичні» продукти Браєна Дедори, виставлені на «Ярмарку» на стор. 36 і 37. Подаємо їх, звичайно, в оригіналі, бо такі «поетичні» продукти тяжко піддаються перекладові на будь-яку мову. Цитуємо уривок нібито з вірша п. н. "To Have and Hold".

"as now
noon and not
but then
as we rolled over
to the side
i remember grass
and brown leaves
this side of the fence
over there
but near here
and now them
i see
but over
hover in a back place"

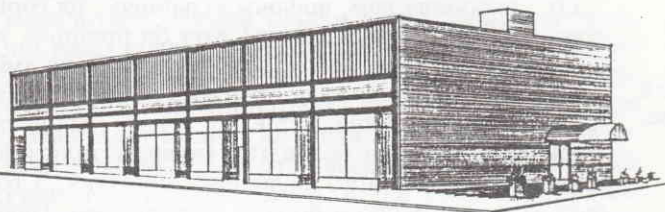
Починає Дидора свій ярмарковий продукт зигзагами, подібними на простування п'яної людини по хіднику, і з малої літери. Тому читач, якщо відважиться читати цей «поетичний» продукт, може подумати, що Дедора загубив з нього, цього продукту, початок. Але Дедора в цьому продукті далі простує без великих літер, а також без розділових знаків.

Пошукайте змісту в цьому уривку. Усміхаєтеся? — і я з вами. Усе тут, як бачите, покручене. Предмет чи предмети, про які він хоче щось сказати, не мають ні часу, ні місця. У цьому продукті Дедора пробує виявити свої сквілібричні вибрики, але його жонглювання народжуються неживими.

Черговий Дедорин ярмарковий продукт — це якийсь сліпонароджений ребус, що його ми бачимо на 37 стор. в одному стовбці з одинадцятьма рядками. Мова його — не мова, а якесь дивне косноязыччє. У другому стовбці на цій же сторінці бачимо дванадцять рядків з шереховатою українською мовою і з абсолютно порожнім змістом. Ці два стовбці знов з'являються без жодних змін на чергових сторінках. Дедора «експериментує свій ребус» не жалюючи свого часу, своїх нервів, ні паперу, ні, навіть себе, але ... Цього Дедориного ярмаркового продукту не цитуємо, бо він, цей продукт, на погляд автора цих рядків, нічого

КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКА МИСТЕЦЬКА ФУНДАЦІЯ В ТОРОНТО

Тел. (416) 766-6802

Адреса: 2118-A BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONT., M6S 1M8

Перша і єдина в Канаді Фундація українського мистецтва, заснована в 1975 р.

- Формує образотворчу Галерію-Музей
- Влаштовує виставки і продаж мистецьких творів
- Організовує конференції, доповіді, читання на мистецькі теми
- Видає книги, альбоми репродукцій, проспекти тощо.
- Ставайте членами, прихильниками і спонсорами КУМФ! Підтримуйте її для збереження і розвитку української культури!

КУМФ відкрита від понеділка до суботи (за винятком середи) від 12:00 до 18:00; у неділю від 13:00 до 17:00 год. Вступ до галерії за добровільними датками.

спільного не має не лише з літературою. Коли б папір мав голос, то порадив би Дедорі лишити його, папір, у спокої.

Подібні «поетичні» зигзаги виставила на «Ярмарку» Марія Голод. Але вона стоїть на щабель вище від Дедори, бо її ярмаркові «поетичні» продукти в перемішку з початками й без початків, а також з розділовими знаками і без них. Цитуємо уривок з її «поезії» п. н. «Mirror»:

„old mirror in gilded frame
slightly faded
a large mirror from my
great-grandmother
opposite
a green tapestry was hanging
a green one with pink flowers
does anybody know
where is it now”

Цей «поетичний» продукт Марії Голод „Mirror”, як і Дедорів “To Have and Hold” без початку (починається з малої літери), порожній і також без будь-якої будови. Зміст (якщо можна його цим словом назвати) — це в неї на стінах різні дзеркала без одного, яке десь зникло, і ніхто не знає де воно. Кожне дзеркало їй щось віщує, але що саме, — вона не каже. У цьому її «поетичному» продукті нічого не змінилося б, коли б вона давні дзеркала замінила іншими хатніми речами. Справа не в дзеркалах, а в подіях, які відбувалися чи відбуваються з ними.

IV

Коли читаєш на «Ярмарку» ці «поетичні» продукти, що їх дехто з професорських і докторських критиків називає майже геніальними творами, то в нас ці хвальні кололітературні описи викликають подив, який перетворюється в регіт. Чому? Бо вони ментально пригадують вам Штіфові Табачнюкові «вірші»...

Прочитавши ярмаркові модерні «поетичні» продукти, наплodжені вісімнадцятьма продуцентами, у вас створюється непохитне враження, що їх написала одна людина. Усі вони однакові щодо зовнішнього і внутрішнього вигляду, тому після народження вони

відразу вмирають, бо ніхто їх не читає, навіть ті, що їх вихваляють. Серед продуцентів оцих словесних дивоглядів можливо лише Маара Гаас пробувала йти мистецькою дорогою, але пізніше спокусилася модернізмом і перестала бути собою. Навіть Ярослав Балан, впорядник і редактор «Ярмарку», також піддався модерністичній спокусі, можливо не з творчого поклику, а з поклику нестримно-гулящої моди. Чужої моди, яку безкритично хапають наші кололітературні пііти, а часом такі літературно здібні поети, й наполегливо цю неприродну для нас моду вціплюють у наш ґрунт, не здаючи собі справи що вона, ця мода, йде в розріз з нашими виробленими традиціями. Ці «просвітители народу» абсолютно ігнорують Шевченкові слова: «Якби ви вчилися так, як треба, То й мудрість би була своя. А то залізете на небо: — І ми — не ми, і я — не я!»

Нашим модерністам нарешті треба запам'ятати, що не вони відкрили своїм модернізмом Америку. Подібні модерністи були в кожному творчому поколінні. Найближчим до нас модерністом був Павло Тичина. Але його модерні твори (навіть у збірці «Чернігів») мали зміст і форму. Модерністами були також Михайло Семенко, Кость Буревій, Гео Шкурупій і інші. Михайло Семенко на початку своєї творчості дописався до такого (цитую з пам'яті):

понеділок
вівторок
середа
четвер
п'ятниця
субота

Він і вищезгадані поети також наплodили чимало «поетичних» дивоглядів. Але цим вони грішили замолodu. Підрісши і вбравшись у поетичне пір'я, вони, навіть, встидалися згадувати про свої літературно-халамидницькі вибрики. Ми певні, що так робили й попередні модерністи. А наші бородаті модерністи не взоруються на майстерності наших чи чужих поетичних корифеїв, а взоруються на нечесті склерозних віршоробів і цим мотлохом занечищують наше високоякісне поетичне мистецтво.

Англомовна антологія української літератури в Канаді «Ярмарок», як ми вже згадували, з наукового

боку зроблена фахово. Вона дуже цінна для нас, бо відкрила нам страшну хворобу, яка так небезпечно загрожує розвиткові українського поетичного мистецтва в Канаді й у екзилі взагалі. Тому ми вдячні Ярославові Баланові і с.п. Юрію Клиновому за ознайомлення українського громадянства з цією епідемічною загрозою.

* Розділові знаки систематизовано не аж так давно й спостерігається загальна тенденція вживати їх рідше.
— Ред.

ЮВІЛЕЙНИЙ ТОМ «УКРАЇНСЬКОГО ІСТОРИКА»

Щойно вийшов з друку ювілейний том «Українського Історика» (ч. 97-100), присвячений відзначенню 1000-ліття хрищення України і 25-літтю появи «Українського Історика», офіціозу Українського Історичного Т-ва і єдиного незалежного українського історичного журналу. У 1963 році проф. Любомир Винар, теперішній голова УІТ, оснував «Українського Історика», який у відносно короткому часі став репрезентативним науковим виданням української історичної науки й українознавства. Журнал здобув признання серед наукових кіл в Європі, Америці й Канаді, а також став форумом співпраці різних генерацій українських істориків і дослідників допоміжних історичних наук. Співробітниками У.І. стали видатні українські і неукраїнські науковці. Новий том У.І. містить багато важливих унікальних досліджень і архівних матеріалів.

Цей том начислює 250 стор. друку.

25-ліття появи «Українського Історика» наглядно засвідчує, що навіть без належної матеріальної бази можна творити тривалі вартості історичної української науки. Це завдячуємо нашим співробітникам, меценатам і передплатникам, які розуміють вагу історичних досліджень і боротьбу за історичну правду України, часто пофальшовану в советських виданнях і викривлену у дослідженнях багатьох західних істориків. Наступне число журналу (1-2, 1989) вже друкується. Віримо, що читачі У.І., з нагоди 25-ліття журналу своїми пожертвами і передплатами забезпечать далі безперервну появу журналу.

Передплата на 1989 рік виносить \$30 дол. Добровільні датки і передплату просить висилати банківими переказами на такі адреси:

В Америці: «The Ukrainian Historian»
P.O. Box 312
Kent, Ohio 44240

В Канаді: «Ukrainian Historian»
P.O. Box 95
Etobicoke, Ont. M9C 4V2

«Український Історик», як журнал української національної історіографії, повністю заслуговує на піддержку української громадськості і установ у діаспорі.

ГУМОР І САТИРА

ПЕРЕБУДОВА

От і наробила нам, вільним українцям, ця горбачовська перебудова клопоту! Хоч би прийшла так з років 10-15 тому. Ми ж тоді всі чекали на зміну в Україні. Як поїхав туди один наш відомий співак, не дочекавшись зміни, і співав у Києві, Львові та в Чернівцях, то наші брати там гаряче вітали його, а ми тут засудили його на довічне мовчання. З того часу ні на які виступи його не запрошуємо. Навіть чужинців беремо, великі гроші їм платимо, але його вперто бойкуємо. Ось що значить солідарність і одноставність!

Та ось як ми постарілись, пішли на пенсію, обросли салом (правда, більшість лікарі поставили трохи запізнено на дієту), сьак-так доробились і хочемо доживати спокійно своє життя, — там надували якусь перестройку, цебто перебудову, почали вводити зміни. Зачали нам присилати з України наших соловейків. Візьмім, наприклад, Ніну Матвієнко: як заспіває, то аж під серцем лоскоче, а як заговорить... Або як вийдуть на сцену прислані поети, письменники, науковці і інші фахівці (дехто й з тих, що недавно там по тюрмах сиділи)! Розказують нам майже всю правду про голод, арешти, заслання, про все, що ми й самі пережили. Ми ж їх вітаємо з квітами, подяками й з сльозами, але не встигнуть ще відіхати, як ми до телефонів. Телефонуємо до приятелів і неприємців. «Ну й що ви на це? Чи то вони нам щиро розказують, чи лиш прикриваються, щоб легше якусь свою роботу робити? Бо ж майже всі вони таки комуністи, члени партії, висланці режиму...»

Та як вгадаєш, що вони справді думають і що нам робити? Добре бодай, що різних дарунків не вимагають. Інша річ з родичами.

Пам'ятаєте, як то ми часто нарікали, що не можемо спровадити когось з найближчої родини, хоч би на тиждень чи два? Нехай би забачили як тут люди живуть. Та й дещо могли б їм купити. Хоч би теплі чоботи чи шубу (штучне футро) десь на випродажі. Часто ж просили бодай бандерольку прислати, а якщо можна, то й теплі чоботи, бо ж там дуже зимно. Та й заскучали, бо ж хоч дехто міг поїхати на Україну побачитись з родиною, але більшість (і тут, і там) таки боялись.

Ще частіше можна було чути в розмовах: «От хоч би хтось з родини приїхав до нас у гості, то й свої речі могли б віддати, бо вже замалі, а пересилати вживане не дозволяють...»

Оце була на постанові «Приїзд Матері». Думаю, що авторка писала свою комедію ще тоді, як було тяжко дістати дозвіл на виїзд, хоч дещо й пристосувала до теперішнього часу. І, думаю, добре, що в постанові приїду матері таки не показали, бо й так було там багато сварок і приготувань.

Тепер Горбачов завдав нам багато клопотів, даючи майже всім дозвіл приїхати до Канади. Раптом

всі родичі — близькі, далекі і такі про яких навіть ніколи не чули — почали писати про «визов» бодай на кілька днів. Хоч ці «кілька днів» можуть легко продовжувати і продовжують на кілька місяців. І майже всі від'їжджають посварені і більше не пишуть.

Може, все було б добре, якби не ті «Лади», комп'ютери, вісіари і відіокамери. Справа в тому, що наші родичі-гості вже не хотять штучних футер, а справжніх. І їхні ножки вже там не мерзнуть, бо й теплих футряних чобіт уже не хочуть, а з тоненької шкіри, на високих каблуках, обов'язково німецького чи італійського виробу, як Раїса Горбачова носить. Навіть жінки з заболочених сіл хочуть «модні». А креми та парфюми мусять бути французькі, найдорожчі, такі, яких вам чоловіки навіть на день народження чи шлюбу не купують. А якщо ви не знаєте де всі ці товари можна купити, то не журіться: ваші гості мають здебільша точні назви великих крамниць, мають назви всіх цих виробів і навіть номери, якщо потрібно...

Кожна родина готується до приїзду гостей, всяких пундиків випікають, приятелів скликають, може дорогі гості щось розкажуть про тяжкі повоєнні часи, про нинішню перебудову, та й нас розпитають при чарці, як ми тут давали раду, без мови і грошей.

Та де там! Все, чого вони справді хочать, це щоб їх повезли туди, де «Лада» продається, і відео, і комп'ютери, і найдорожчі убрання, а не «шмаття», яке ви собі купуєте. Ще добре, коли хтось доробився тут мільйончика і хоче показатися. Але коли ви вже на пенсії й не можете на все це собі дозволити та й дітей і внуків маєте, яким також треба щось дати, тоді настає клопіт. Зокрема, коли виявляється, що ваші рідні з України за вами не заскучали. Більшість затужила просто за канадськими вигодами про які вони дізналися від знайомих або й з ваших попередніх посилок і хвалькуватих листів. Тож ця більшість повертається невдоволена і розсварена.

Наприклад, каже сестра з України сестрі з Канади:

— Чому ти мені пропонуєш штучне футро? Купи його собі, а мені дай те, що в шафі маєш.

Пробувала сестра переконати, що вона оце на старість тільки купила, як чоловік помер. Отримала по ньому асекурацію, то й купила, щоб тепліше було до церкви піти, бо не навчилася їздити автом. Думаєте, переконала?

Купила сестрі з України і комп'ютер, і відео, і модні чоботи, і французькі парфюми, і ще багато такого, чого собі все життя відмовляла. Другі, дешевші чоботи й дещо з того, що купила сестрі ще перед її приїздом, знайшла під ліжком і в смітнику вже як та від'їхала...

Плакала канадська сестра й стало їй так погано, що пішла до лікаря. А той аж скрикнув, перевіривши високий тиск крові:

— Беріть оце лікарство, відпочивайте й абсолютно нічим не журіться!

Легко йому казати «не журіться». То ж рідна сестра, якої не бачила понад 40 років! Так хотілося

з нею поговорити про батьків, про дальшу родину, про її і свої минулі роки. Де там. Від'їхала й досі листа не написала.

А оце телефонує мені кума. Каже, приїхав уже другий племінник цього літа. Хочє «Ладу», комп'ютер і відео. А я сказала: «Дам тобі комп'ютер і відео, — те, що й першому племінникові дала. Але «Ладу» то вже не можу, бо ж маю більше таких, що хочуть приїхати». А він мені тиць пальцем на наш «Понтяк» та й каже: «За ті гроші можна було б чотири «Лади» купити.

І як вона вже не вияснювала, що вона з чоловіком на пенсії, що старість іде й треба мати трохи в запасі, щоб до старечого дому піти, бо ж діти тут не доглядають старих... Йому це до голови не приходило. Правда, поїхав без «Лади», але й звістки більше від нього не мала.

Правду сказала моя приятелька: «Визов» — це коротке слово, але за ним тягнуться довгі сварки і великі видатки.

Телефоную до своєї знайомої, вже старшої пані. А вона мені майже з плачем: Мала я цього літа кілька родичів з України. Вже всі від'їхали, а я оце впорядковує хату і город, бо все по крамницях їздили... Городу фактично немає, бо сусідський собака геть ями порив. Та я вже й не клену сусідку, як колись, прости мені Господи. Я тільки бажаю, щоб і до неї приїхала з України родина з пирососом.

Виходить, — всі ми потроху перебудовуємось.

Ада Горгота (Мушинська)

*
**

М.О. Горбачов, побачивши, що зайшов у тупик з перебудовою, вирішив просити поради в духа Сталіна, що йому робити далі.

— А це дуже просто, — сказав йому той. — Треба вистріляти весь ЦК та інших ворогів, а Кремль пофарбувати на біло.

— Чому на біло? — запитав Горбачов.

— Я так і знав, що проти першої поради ти не будеш, тільки друга тебе здивувала.

*
**

— Чи граєте на якомусь інструменті?

— Так, дома граю другу скрипку.

— А чи вправляєтесь в якомусь зимовому спорті?

— Так, кашляю.

*
**

Директор до нового кандидата на службу:

— Як довго ви були в попередній фірмі?

— Десять років.

— І чому ви пішли звідтіля?

— Бо мене помилували.

*
**

— Пане докторе! Ви вирвали мені вже кілька зубів, а той, що болить все ще не вирваний.

— Це значить, що ми наближаємося до нього.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ ОНУФРІЙЧУК

Ділимося сумною вісткою з нашими читачами, що ще 1-го травня 1989 р. у Вінніпезі упокоївся наш довголітній читач і співробітник, автор багатьох праць, бл. п. інж. ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ ОНУФРІЙЧУК.

Родині покійного висловлюємо наше глибоке співчуття. Вічна Йому пам'ять!

Д-Р БОГДАН ФЕДЕНКО

В Парижі, Франція, 5-го червня 1989 р. відійшов у Вічність наш колишній співробітник, визначний діяч українського соціал-демократичного руху, письменник д-р Богдан Панасович Феденко.

Дружині Ніні й приятелям та однодумцям покійного висловлюємо наше глибоке співчуття. Хай буде вічною пам'ять про нього!

Д-Р БОГДАН РИБЧУК

В середу, 39-го серпня 1989 р. на 76-му році життя відійшов у Вічність ще один наш приятель і читач, колишній політичний в'язень польських і німецьких тюрем, відомий громадський діяч св. п. д-р Богдан Рибчук. Родині і друзям покійного висловлюємо наше глибоке співчуття.

ПОМЕРЛА ГАЛИНА А. ПЛУЖНИК-БІЛОУС

В Нью-Йорку, 2-го серпня 1989 р. померла на 90-му році свого тяжкого життя дружина видатного, замученого советського владою ще в 1936 р., українського письменника Євгена Плужника — довголітня наша читачка бл. п. Галина Плужник-Білоус, з роду Коваленко.

Спогади покійної про страшні 30-ті роки можна прочитати в журналі «Сучасність» за червень, липень-серпень ц.р. Є надія, що вони незабаром будуть видруковані також в Україні.

d'Chameleon

Ladies Fashions & Accessories

жіночий одяг — штучна біжутерія — прикраси

2902 Dundas St. W. (west of Keele)
Toronto, Ont. M6P 1Z1

для читачів даємо знижку

Власник: Степан Кузик

Tel: 763-6674

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВІНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та заповнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місяць-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

В наглій потребі до хати: 620-4953

ЛАТИШКО АНДРІЙ — адміністратор

PRAGUE MEAT PRODUCTS

Tel.: 364-1787

638 QUEEN ST. W., TORONTO M6J 1E4

Продаємо відомі чеські
вироби ковбас, шинок,
бочків і свіже м'ясо!

Також домашнього ви-
робу супи, їжу і печиво.
Зайдіть, переконайтеся!

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ

- першорядні майстри, скульптори і креслярі
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, нагробні написи
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел.. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3503

РОМАН ДЕМКІВ

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ТАК, — «КРАЩЕ ПІЗНО, ЯК НІКОЛИ»

У «Нових Днях» за червень 1989 р. під поданим вище заголовком був поміщений лист О. Комара з Австралії.

Спочатку автор відмітив, що він з приємністю прочитав у «НД» ч. 464 «Слово під час посвячення пам'ятника слави УПА» на оселі «Київ» біля Торонта, де, мовляв, уперше згадано про перших бойовиків у поліських болотах.

Решта листа — це переважно якісь незрозумілі натяки на «щось». Правда, ще одне речення варте уваги: «Невідомо лише чому на багато з цих подій було наложено «табу» і ким?»

У 1979 році я, як член Видавничого комітету «Літопису УПА», оформив заклик до кол. вояків УПА на Волині і Поліссі — всіх політичних переконань — писати спомини. І цей заклик був поміщений у всіх часописах на еміграції, так що О. Комар не міг його не читати.

Вояки з рядів ОУНб ще перед тим писали і пишуть. Від прихильників ОУНм тільки один вояк написав спомини. З відділу під командуванням от. Бульби-Боровця ані один вояк не відгукнувся.

Справді: хто наклав «табу» на багато з цих подій?!

Я вдячний О. Комареві, — може й моему волинському землякові, — за порушення цієї справи і ще раз закликаю його та його друзів описати їм відомі події з повстанської боротьби на Волині й Поліссі і цим допомогти мені зібрати матеріали на ще один волинсько-поліський том «Літопису УПА».

Краще пізно, як ніколи. На все добре, земляки.

С. Новицький, Торонто

Шановний Пане Редакторе!

Читаю Ваш журнал від початку цього року. В загальному «Нові Дні» цікаві змістом. Поміщуєте багато матеріалу на різні теми. А це робить журнал не одноманітним і цікавим для різного читача. Але вражають певні недогляди.

В посмертній згадці про Є. Кондратюка (травень д.р. стор. 32) незрозуміло, що дописувач хотів сказати у вислові «в прислузі новоосвіченого протодіякона Маріуса Цибульського». Чи це йде про освіту згаданої особи, чи про його висвячення на діякона. Освячують тільки воду, оводі, новонабуту церковну утвар і т.д. Людей на діяконів чи священників ВИСВЯЧАЮТЬ. (Коректорський недогляд, треба читати — нововисвяченого — Ред.)

Хочу також звернути увагу на одну правописну справу в котрій київський і харківський правопис однозгідні, а це писання чужих слів, особливо географічних назв перейнятих з грецької мови разом з прийняттям християнства. Грецьке «к» перед голосними е, і в транскрипції на латинську мову стає звуком «ц». Молодше поклоніння українців виховане в школах Заходу не усвідомлює цього і тому маємо такі дивогляди як Кападоція, Цезаря) травень, стор. 25 і 26), Ніцея (квітень, стор. 25), хоч від десятих століть читаємо і пишемо: «св. Василій Великий, Архієпископ Кесарії Кападокійської», чи згадуємо «Нікейський Вселенський Собор».

Володимир Шиприкевич, Філядельфія.

«СТУПЕНІ РОДИННОГО СПОРІДНЕННЯ»

У числі «НД» за червень, з приємністю прочитала лист з Австралії від о. Сергія Онишка про «Ступені родинного споріднення». Я цілком із ним погоджуюся...

А із свого боку хочу додати приклад:

Дівка виходить заміж і у неї прибавляються такі «ступені родинного споріднення»:

Свекор і свекруха, чоловікові брати — **дівери**, чоловікові сестри — **зовиці**. Жінки чоловікових братів — **ятровки**.

Навіть згадується уривок із пісні, де дочка, що недавно вийшла заміж, розповідає матері про свої «обов'язки»:

...— «Годи свекрусі годи, постіль білу стели, годи зовиці годи — русу косу чеши...» Якось там говориться, що й дівереви треба догоджати...

Наша мова така багата, але, на жаль, забувається.

З усього того «споріднення» тут залишилися тільки «кузини» й «кузинки».

З пошаною та найкращими побажаннями

Л. Дончук, Філядельфія

«ЖИВЕ ДЕРЕВО МОВИ УКРАЇНСЬКОЇ...»

...Проживу свій вік у старенькій Європі й тому не всі витребенки канадського життя мені підходять. Та й не дуже то ранніми роками підучився рідної мови і то незадовільно. Проте, наслідком подати деякі замітки до статті Віктора Поліщука «Живе дерево мови української»...

З цілої статті одним навалом накидається, — буцім то еміграція своє теперішнє становище вибирала й сама, в цілому, відгородила Україну від навколишнього світу. Еміграція українська — ніяка партія, а інтегральна частина української людності, і якби вона в чужому болоті застрягла — то хіба в наслідок повного розтрошення української нації, а не з власної волі.

Зернятка дерева мови української розвіялися, бо сильний північний вітер не дав їм зачепитися на рідній землі. — І коли тепер той буйний вітер розслабився на віковичних скелях волевияву людської душі чи тим більше здорового глузду, то навіщо нам при першому проясненні нашого овиду один одного зневажати?

Бернд Сенчук, Німеччина

ПОДЯКА

Висловлюю свою щире подяку Сестрицтву Св. Покровської церкви за чудові квіти і побажання мені здоров'я — під час мого перебування в шпиталі. Рівно ж сердечна подяка п-ву Рігачкам, диригентові церковно-громадського хору С. Гейзлерові з дружиною, пані М. Малій, Анні Новик і родині Китастих за відвідини та квіти.

Пані Анні Зелізко за допомогу в моїх потребах і всім іншим, що прислали мені свої писемні побажання сердечну подяку шле —

Надя Стефанська, Сан Дієго

0000095
EXPIRES: 89 12

5 D 29
CO

Mrs. E Litwinow
418 Yorkview Dr
Etobicoke
ON M8Z 2E9

xx35 (A)

POSTAGE PAID AT TORONTO
Second Class Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA „D“
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

Ukraine

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД „НОВИХ ДНІВ“

КАНАДА:

Маяровська Анна, Едмонтон	\$50.00
Лисик Олена, Ошава	25.00
Солодуха Зоя, Оттава	25.00
Ткач І., Гамільтон	15.00
Коба Т., Лондон	10.00
Сурмач А., Меріквил	8.00
Нестеренко Н., Ніягара Фалс	6.00
Андрейко І., Міссісага	5.00
Омільяненко Т., Вінніпег	5.00
Зима Марія, Лондон	5.00
Сентеніал Шуз, Тандер Бей	5.00
Штихно А., Лашін	5.00

С.Ш.А.:

Одарченко А., Елізаویل	\$31.00
Китаста Галина, Сан Дієго	25.00
Клюковський В., Чікаго	20.00
Хмір Ю., Дедгам	10.00
Маркело А., Купертінго	7.00
Питляр З., Маямі Біч	7.00
Ясінський Ю., Канога Парк	4.00
о. Андріюк І., Емгерст	2.00

ЗАОКЕАНСЬКІ КРАЇНИ:

Кравченко Валентина, Лідкомб, Австралія	\$44.00
Мицько Яр., Лафборо, Англія	20.00
Бринза Ала, Брізбан, Австралія	17.70
Боднарчук П., Шіплеї, Англія	10.00
Шевченко Г., Клів'ю, Австралія	10.00

ПРИЄДНАЛИ АБО ЗАПЛАТИЛИ ЗА НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Маяровська Анна, Едмонтон	2
Канарейська Віра, Пентіктон	1
Горгота Ада, Торонто	1
Гава М., Торонто	1

Щиро дякуємо всім за допомогу. Без такої допомоги ми не могли б у сучасних обставинах продовжувати видавання «Нових Днів». Тож пам'ятайте, дорогі читачі, й про близьку коляду.

Редакція і Адміністрація.

«МРІЯ»

У Київському авіоконструкторському бюро ім. О. Антонова створено черговий транспортний літак гігантських розмірів, якому надано ім'я «Мрія» — саме така назва українською мовою виднітиме на його носовій частині. Новий літак більший від АН-124 «Руслан», який досі був найбільшим транспортним літаком у світі.

Повітряний гігант АН-225 «Мрія» довший від свого попередника на 8 метрів. Він оснащений 6-ма турбореактивними двигунами («Руслан» має чотири), що дозволятиме йому піднімати 200 тонн вантажу і перевозити на відстань 4,5 тис. км. Швидкість цього супергіганта — 700-850 кілометрів на годину.

На увагу заслуговує те, що він може перевозити вантаж не лише на своєму борту, але й на верху, тобто на фюзеляжі.

ПОЯВИЛАСЯ КНИЖКА БОГДАНА БОЙЧУКА АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

У престижному видавництві поезії Шіп Медов Прес вийшла книжка вибраних поезій Богдана Бойчука „Спогади кохання“ (Memoirs of Love) в перекладі поета Марка Рудмена і Дейвіда Ігнатов.

Американський критик Свен Біркерс так висловився про цю книжку: „Поезії Бойчука звучать музикою смутку і смутку перебореного. Цикл „Любов у трьох часах“, який співставляє приватні спомини кохання з епосом деструкції, що була українською (і європейською) історією, — особливо сильний. Рудмену й Ігнатову належить признання за їх емфетичні переклади“.

Поет Марк Рудмен, характеризуючи деякі аспекти поезії Бойчука, писав:

„Поет Василь Барка правильно говорив про Бойчука „суворий, відважний ліризм“. Колишня вбогість поставила свій стилістичний знак на ньому. Його вірність ліризмові має й аскетичний аспект: кожне слово мусить мати вагу. Поезії Бойчука безжалісно віддирають об'єкт від струї життя, навіть його мрії мають тверду грань форми. Деякі з них читаються, як народня поезія пропущена крізь модерністичну сочку. Поезія Бойчука є продуктом відмітного (індивідуального) голосу, який є настільки ліричний, як і темний: настільки приречений, як і ізольований“.

Книжку можна набути (Ціна \$10.75 ам. дол.):
Sheep Meadow Press, P.O. Box 1345
Riverdale, NY. 10471

або в

The New York Group of Ukrainian Poets
5998 Palisade Ave. Riverdale, NY. 10471